

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного кримінального суду
у складі Верховного Суду
у провадженнях щодо злочинів у сфері
обігу наркотичних засобів, психотропних
речовин, їх аналогів або прекурсорів та
інших злочинів проти здоров'я населення

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за період з 2018 року по травень 2020 року

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Кваліфікація злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення	7
1.1. Суспільно небезпечні діяння	7
1.1.1. Під схиланням до вживання наркотичних засобів (ст. 315 КК) слід розуміти будь-які умисні ненасильницькі дії, спрямовані на те, щоб викликати в інших осіб бажання вжити наркотичні засоби хоча б один раз (наприклад, пропозиція, угода, рекомендація, переконання)	7
1.1.2. Вирощування конопель (ст. 310 КК) має місце як у випадку, коли відповідні рослини спеціально висаджувалися обвинуваченим або іншою особою, так і в разі, коли рослини конопель були дикорослими, але особа доглядала за їх посівами, забезпечуючи ріст та дозрівання конопель	8
1.2. Суб'єктивні ознаки	9
1.2.1. Відповідальність за збут наркотичних засобів настає незалежно від їх розміру (ст. 307 КК). Про те, що злочин, передбачений ст. 307 КК, було вчинено з метою збуту наркотичних засобів може вказувати сукупність таких обставин, як посада, яку обіймав обвинувачений на момент вчинення злочину, та його функціональні обов'язки, його поведінка під час вчинення злочину, сукупність наркотичних засобів різних видів, їх кількість, спосіб упакування та розфасування, а також методи приховування	9
1.2.2. Великий або особливо великий розмір наркотичного засобу, психотропної речовини їх аналогу або прекурсору, спосіб упакування та розфасування відповідної речовини може свідчити про наявність в особи умислу на збут наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів за наявності й інших достатніх, взаємопов'язаних між собою доказів, які в сукупності вказують на те, що особа мала умисел на збут цих речовин (зокрема, поведінка суб'єкта злочину, дані про те, що особа сама не вживає наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а виготовляє та зберігає їх)	10
1.3. Стадії вчинення злочинів	12
1.3.1. Ввезення на територію України психотропної речовини утворює закінчений склад злочину, передбачений ст. 305 КК, якщо таку речовину було виявлено під час митного контролю після її переміщення через митний кордон України на її митну територію. Про умисел на збут психотропної речовини можуть свідчити, зокрема,	

такі обставини, як надмірна для вживання однією особою кількість вилученої речовини, вжиття засудженим додаткових заходів конспірації своєї діяльності, спосіб та засоби оплати за психотропну речовину, показання свідків про намір засудженого пригощати цією речовиною знайомих осіб	12
1.3.2. Виявлення психотропної речовини в ході митного огляду поштового відправлення, що надійшло на ім'я засудженого, до фактичного переміщення через митний кордон України утворює закінчений замах на злочин, передбачений ст. 305 КК	14
1.3.3. Якщо особа мала умисел на передачу наркотичного засобу, але не довела свого злочину до кінця, оскільки була затримана в порядку ст. 208 КПК, то це виключає наявність у діях цієї особи ознак добровільної відмови при незакінченому злочині, передбачених ч. 1 ст. 17 КК	16
1.4. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки	17
1.4.1. Незазначення кваліфікуючої ознаки «повторність» при кваліфікації дій за ч. 3 ст. 309 КК не впливає на правильність кваліфікації дій засудженого за умови, що ця обставина знайшла своє відображення у вироку суду під час формулювання обвинувачення	17
1.4.2. Для кваліфікації дій особи за ч. 2 ст. 309 КК (вчинення злочину особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК) факт засудження особи (наявність обвинувального вироку, який набрав законної сили) за однією з цих статей не є обов'язковим. Послідовне вчинення особою кількох злочинних діянь утворює сукупність злочинів, у якій кожен наступний злочин (крім першого) кваліфікується з вказівкою на кваліфікуючі ознаки. Аналогічне правило кваліфікації має застосовуватися і у випадку, коли особа раніше була засуджена за вчинення будь-якого із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК	19
1.4.3. Якщо кілька кримінальних правопорушень, вчинених особою, є предметом різних кримінальних проваджень, то відсутність вироку суду, який набрав законної сили, наявність кримінального провадження, у тому числі на стадії його судового розгляду, не породжує правових наслідків для юридичної оцінки наступних чи попередніх діянь особи, у вчиненні яких вона обвинувачується	20
1.4.4. Повторність злочинів відсутня, якщо протиправні дії засудженого є тотожними та охоплені єдиним умислом на збут психотропної речовини та наркотичного засобу, навіть у випадку виявлення відповідних предметів в особливо великому розмірі та в різних місцях	22

1.5. Застосування спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності	23
1.5.1. При вирішенні питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності на підставі ч. 4 ст. 309 КК суд має з'ясувати, чи дійсно особа страждала від наркотичної залежності та потребувала лікування. Встановлення такого діагнозу, як наркоманія, а також проходження особою курсу її лікування може здійснюватися лише в лікувальному закладі, який має ліцензію на цей вид діяльності. Добровільність звернення до лікувального закладу та початок лікування від наркоманії як умова звільнення від кримінальної відповідальності особи на підставі ч. 4 ст. 309 КК має місце у випадку, коли особа ставить за мету вилікуватися, а не ухилитися від кримінальної відповідальності за вчинений злочин	23
1.5.2. Звільнення від кримінальної відповідальності за ч. 4 ст. 309 КК неможливе, якщо обвинувачений під час судового розгляду заперечує проти закриття кримінального провадження. У такому випадку кримінальне провадження повинно бути продовжене в загальному порядку	24
РОЗДІЛ 2. Призначення покарання, звільнення від відбування покарання за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення	26
2.1. Призначення окремих видів покарань	26
2.1.1. Призначення особі, яка вчинила злочин у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, додаткового покарання у виді конфіскації майна можливе лише у випадку доведення наявності корисливого мотиву. Під корисливими мотивом слід розуміти бажання винного одержати внаслідок вчинення злочину матеріальні блага для себе або інших осіб, одержати чи зберегти певні майнові права, уникнути матеріальних витрат чи обов'язків або досягти іншої матеріальної вигоди	26
2.2. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом	27
2.2.1. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК), за вчинення злочину у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів можливе лише у випадку наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання, які істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину	27

2.3. Призначення покарання за сукупністю вироків	29
2.3.1. Якщо засуджений вчинив триваючий злочин, який був закінченим після постановлення щодо нього попереднього вироку, але до повного відбуття покарання, то в такому випадку слід призначати остаточне покарання за правилами ч. 1 ст. 71 КК (сукупність вироків)	29
2.4. Звільнення засуджених від відбування покарання з випробуванням	31
2.4.1. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК), є правом, а не обов'язком суду. Якщо суд дійде висновку, що виправлення засудженої особи неможливе без її ізоляції від суспільства, то ст. 79 КК не застосовується, а призначається реальне відбування покарання	31
РОЗДІЛ 3. Застосування кримінального процесуального законодавства України за вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення	33
3.1. Оцінка судом належності та допустимості доказів	33
3.1.1. Визнання апеляційним судом окремих доказів недопустимими, що вплинуло на перекваліфікацію дій засудженого з ч. 2 ст. 307 на ч. 2 ст. 309 КК, без дослідження всієї сукупності доказів у справі не відповідає вимогам КПК	33
3.1.2. Якщо докази, яким сторона обвинувачення обґрунтовувала доведеність вини, визнано недопустимими, а іншими доказами вина особи жодним чином не підтверджена, то особу має бути виправдано у зв'язку з недоведеністю вчинення нею кримінального правопорушення, передбаченого ст. 307 КК	35
3.1.3. Якщо протокол огляду місця події, який є первинним доказом, отримано з порушенням вимог КПК, внаслідок чого інші докази, що є похідними від проведеної з порушенням закону слідчої дії, також є недопустимими, то особу має бути виправдано у зв'язку з недоведеністю вчинення нею кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК	38
3.2. Забезпечення права на захист	40
3.2.1. У кримінальних провадженнях щодо осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів проти здоров'я населення, факти перебування вказаних осіб на спеціальних обліках і на стаціонарному лікуванні з діагнозом «розлади психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» не можуть автоматично свідчити про нездатність обвинуваченого	

(засудженого) через фізичні чи психічні вади повною мірою реалізувати свої права, а отже, і про обов'язковість участі захисника (п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК). При здійсненні судового провадження питання про залучення захисника необхідно вирішувати, виходячи з конкретних обставин справи, з урахуванням установленого характеру розладів, психічного або соматичного стану здоров'я особи, особливостей її поведінки, стилю комунікації з оточуючими тощо	40
3.3. Допустима поведінка працівників правоохоронних органів та провокація злочинів	41
3.3.1. Пасивна поведінка працівників правоохоронних органів під час проведення оперативної закупки психотропної речовини є допустимою та не може бути визнана провокацією злочину	41
3.3.2. Контроль за вчиненням злочинів у формі оперативної закупки наркотичних засобів не є провокацією злочинів, якщо пропозиція таємного агента була лише загальним абстрактним виразом готовності цього агента заплатити певну суму грошей за поставлені наркотичні засоби, а засуджений після цього добровільно продовжує спілкуватися з таємним агентом, щоб отримати особисту користь від абстрактної готовності «покупця» купувати наркотичні засоби	43

РОЗДІЛ 1. Кваліфікація злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення

1.1. Суспільно небезпечні діяння

1.1.1. Під схиланням до вживання наркотичних засобів (ст. 315 КК) слід розуміти будь-які умисні ненасильницькі дії, спрямовані на те, щоб викликати в інших осіб бажання вжити наркотичні засоби хоча б один раз (наприклад, пропозиція, угода, рекомендація, переконання)

ВС розглянув касаційну скаргу засудженого ОСОБА_2, а також касаційну скаргу прокурора на вирок апеляційного суду від 19 травня 2016 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 309, ч. 1 ст. 315 КК.

За вирок суду першої інстанції від 7 серпня 2015 року ОСОБА_2 визнано невинуватим у пред'явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 317, ч. 1 ст. 315, ч. 2 ст. 309 КК і виправдано.

Згідно з обвинувальним актом ОСОБА_2 обвинувачувався у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 317, ч. 1 ст. 315, ч. 2 ст. 309 КК, у зв'язку з тим, що він, перебуваючи разом із ОСОБА_3, маючи умисел схилити останню до вживання наркотичних засобів, вчинив умисні дії, направлені на вмовляння ОСОБА_3 вжити особливо небезпечний наркотичний засіб. У результаті вмовлянь ОСОБА_2 ОСОБА_3, вживши наркотичний засіб, отримала наркотичне сп'яніння. Крім того, ОСОБА_2 незаконно виготовив і зберігав без мети збуту особливо небезпечний наркотичний засіб, який був виявлений і вилучений працівниками правоохоронних органів.

Апеляційний суд скасував вирок суду першої інстанції в частині виправдання ОСОБА_2 за ч. 1 ст. 315 КК та ч. 2 ст. 309 КК й ухвалив новий вирок, яким визнав підсудного винним за ч. 1 ст. 315 КК та ч. 1 ст. 309 КК.

ВС залишив без змін вирок апеляційного суду від 19 травня 2016 року, а касаційну скаргу засудженого та касаційну скаргу прокурора – без задоволення, мотивувавши своє рішення таким.

З огляду на положення ст. 315 КК об'єктивна сторона цього злочину характеризується схиланням певної особи до вживання наркотичних засобів. Під схиланням до вживання вказаних засобів слід розуміти будь-які умисні ненасильницькі дії, спрямовані на збудження в інших осіб бажання вжити наркотичні засоби хоча б один раз (пропозиція, угода, рекомендація, переконання).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 червня 2018 року у справі № 589/3675/13-к (провадження № 51-2755км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74809463>

1.1.2. Вирощування конопель (ст. 310 КК) має місце як у випадку, коли відповідні рослини спеціально висаджувалися обвинуваченим або іншою особою, так і в разі, коли рослини конопель були дикорослими, але особа доглядала за їх посівами, забезпечуючи ріст та дозрівання конопель

ВС розглянув касаційну скаргу засудженої ОСОБА_1 на вирок апеляційного суду від 11 червня 2019 року за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 310 КК.

За вирокком місцевого суду ОСОБА_1, обвинувачену у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 310 КК, виправдано у зв'язку з відсутністю події кримінального правопорушення. Виправдовуючи ОСОБА_1, місцевий суд у частині кваліфікації дій за ч. 1 ст. 310 КК вказав, що будь-які докази, як самотійно, так і в сукупності, жодним чином не вказують та не доводять того, що ОСОБА_1 здійснювала будь-які дії з вирощування конопель, а саме це їй ставиться в вину. Стороною обвинувачення не надано жодних доказів, які б вказували на те, що ОСОБА_1 виконувала будь-які роботи з догляду за коноплями, як то обробка міжрядь, боротьба зі шкідниками і хворобами, знищення бур'янів, підживлення добривами, поливання та інші дії, не встановлено час виконання цих робіт, що є важливим для кваліфікації злочинів даної категорії, оскільки саме з моменту проведення робіт з догляду за посівами конопель злочин є закінченим.

Апеляційний суд вирок районного суду скасував, визнав ОСОБА_1 винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 310 КК. У вироку від 11 червня 2019 року було зазначено, зокрема, що для доведення вирощування конопель не є важливим, були посаджені ці рослини ОСОБА_1 чи кимось іншим або ж вони є дикорослими. Окрім того, як було встановлено судом, рослини конопель не висаджувалися рядками, проте їх не було знищено між рядками в ході просапуювання квасолі, а їх розмір (від 50 см до 2 м) та відсутність інших рослин, які могли самовільно вирости, свідчать про умисне збереження рослин коноплі. Також невстановлення агротехнічних засобів, а саме часу просапуювання, боротьби зі шкідниками, підживлення добривами, поливання та знищення бур'янів, апеляційний суд не взяв до уваги, оскільки наявність всіх зазначених ознак не є обов'язковою. Встановлення в даному випадку відсутності бур'янів та просапуювання, а також ріст коноплі до 2 м свідчить про їх вирощування на земельній ділянці тривалий час та що ОСОБА_1 не вживалися заходи до їх знищення.

За результатами розгляду Верховний Суд у складі Третьої судової палати Касаційного кримінального суду прийняв постанову, якою вирок апеляційного суду від 11 червня 2019 року щодо ОСОБА_1 залишив без зміни, а касаційну скаргу засудженої ОСОБА_1 – без задоволення.

У цій постанові Верховний Суд надав свою оцінку даним, зафіксованим у протоколі обшуку, та дійшов висновку, що рослини конопель не висаджувалися рядками, проте їх не було знищено між рядками в ході просапуювання квасолі,

а їх розмір (від 50 см до 2 м) та відсутність інших рослин, які могли самовільно вирости, свідчать про умисне збереження рослин коноплі. Тому колегія суддів вважає доведеною під час судового розгляду об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 310 КК, оскільки для доведення вирощування конопель не є важливим, були посаджені ці рослини ОСОБОЮ_1 чи кимось іншим або ж чи є вони дикорослими.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 листопада 2019 року у справі № 141/1201/16-к (провадження № 51-3757км19) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85743543>

1.2. Суб'єктивні ознаки

1.2.1. Відповідальність за збут наркотичних засобів настає незалежно від їх розміру (ст. 307 КК). Про те, що злочин, передбачений ст. 307 КК, було вчинено з метою збуту наркотичних засобів може вказувати сукупність таких обставин, як посада, яку обіймав обвинувачений на момент вчинення злочину, та його функціональні обов'язки, його поведінка під час вчинення злочину, сукупність наркотичних засобів різних видів, їх кількість, спосіб упакування та розфасування, а також методи приховування

ВС розглянув касаційну скаргу засудженого ОСОБА_2 та касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 19 квітня 2017 року й ухвалу апеляційного суду від 24 жовтня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 364 КК.

За вироком місцевого суду від 19 квітня 2017 року ОСОБА_2 засуджено за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 364 КК. Особа_2, будучи працівником правоохоронного органу, маючи умисел на незаконне придбання, зберігання, перевезення з метою збуту психотропних речовин у місцях позбавлення волі, діючи з корисливих мотивів, придбав у невстановленої слідством особи психотропну речовину, обіг якої обмежено. Цю речовину він переніс до свого помешкання, де розфасував, з метою подальшого збуту. Крім того, ОСОБА_2 повторно, маючи умисел на незаконне придбання, зберігання, перевезення з метою збуту та збут особливо небезпечних наркотичних засобів, придбав у невстановленої під час слідства особи особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонено, та переніс до місця свого проживання, де розфасував. Всі зазначені наркотичні засоби та психотропні речовини зберігав з метою подальшого збуту за місцем свого проживання. Надалі, продовжуючи свої умисні дії, маючи прямий умисел, направлений на збут особливо небезпечного наркотичного засобу та психотропної речовини у місце позбавлення волі, будучи членом групи, що забезпечує нагляд на добу у виправній колонії, намагаючись пронести зазначені особливо небезпечний наркотичний засіб і психотропну

речовину на територію колонії з метою подальшого збуту невстановленим слідством особам, ОСОБА_2 був викритий оперуповноваженими працівниками зазначеної колонії під час особистого огляду.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без змін.

За результатами розгляду ВС залишив без змін вирок місцевого суду від 19 квітня 2017 року й ухвалу апеляційного суду від 24 жовтня 2017 року щодо ОСОБА_2, а касаційні скарги засудженого ОСОБА_2 та прокурора – без задоволення, вказавши таке.

Місцевий суд ретельно перевіряв доводи засудженого та сторони захисту про те, що наркотичні засоби були перенесені на територію виправної колонії для власного вживання, та обґрунтовано розцінив їх як неправдиві і такі, що спростовуються сукупністю досліджених доказів. На підтвердження умислу у засудженого на збут наркотичних засобів суд врахував посаду ОСОБА_2, його функціональні обов'язки, поведінку, сукупність різного роду наркотичних засобів, їх кількість, спосіб упакування та розфасування й методи приховування. При цьому суд зазначив, що відповідальність на збут наркотичних засобів настає незалежно від їх розміру. Також суд перевіряв і версію сторони захисту про лікування обвинуваченого від синдрому залежності, поєданого з вживанням наркотичних засобів та психотропних речовин, відповідно до копії довідки та правильно зазначив, що такі твердження спростовуються наданими стороною обвинувачення довідками, згідно з якими ОСОБА_2 на спеціальних обліках не перебував.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 24 жовтня 2018 року у справі № 711/2259/16-к (провадження № 51-477км17) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77473759>

Аналогічну правову позицію Верховний Суд висловив у постанові: від 15 травня 2019 року у справі № 242/1697/17 (провадження № 51-7509км18), детальніше з якою можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81925904>

1.2.2. Великий або особливо великий розмір наркотичного засобу, психотропної речовини їх аналогу або прекурсору, спосіб упакування та розфасування відповідної речовини може свідчити про наявність в особи умислу на збут наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів за наявності й інших достатніх, взаємопов'язаних між собою доказів, які в сукупності вказують на те, що особа мала умисел на збут цих речовин (зокрема, поведінка суб'єкта злочину, дані про те, що особа сама не вживає наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а виготовляє та зберігає їх)

ВС розглянув касаційні скарги засудженого ОСОБА_1 та прокурора на вирок місцевого суду від 30 червня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 22 вересня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК.

Вироком місцевого суду від 30 червня 2017 року ОСОБА_1 засуджено за ч. 2 ст. 307 КК. ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він на відкритій місцевості за магазином «Епіцентр» знайшов (придбав) психотропну речовину, об'єм якої обмежено, – амфетамін загальною масою 7,099 г, що є великим розміром, яка знаходилась у пачці з-під сигарет і була розфасована у 49 пакетів, яку ОСОБА_1, перебуваючи у стані, викликаному вживанням наркотичних засобів, зберігав при собі з метою збуту до моменту вилучення у нього її працівниками поліції цього ж дня об 11:00.

Ухвалою апеляційного суду вирок суду першої інстанції залишено без зміни.

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1, посилаючись на неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просить вирок місцевого суду та ухвалу суду апеляційної інстанції щодо нього скасувати і призначити новий розгляд в суді першої інстанції. Вказує, що умислу на збут психотропної речовини він не мав, а тому за ч. 2 ст. 307 КК його дії кваліфіковано неправильно.

ВС касаційну скаргу засудженого ОСОБА_1 задовольнив частково, скасував ухвалу апеляційного суду щодо ОСОБА_1 і призначив новий розгляд в суді апеляційної інстанції, мотивуючи своє рішення таким.

Про умисел на збут наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів може свідчити як відповідна домовленість із особою, яка придбала ці засоби чи речовини, так і інші обставини, зокрема: великий або особливо великий їх розмір; спосіб упакування та розфасування; поведінка суб'єкта злочину; те, що особа сама наркотичні засоби або психотропні речовини не вживає, але виготовляє та зберігає їх тощо. При цьому, якщо висновок суду про наявність умислу особи на збут наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів ґрунтується на великому або особливо великому розмірі відповідної речовини, її упакуванні та розфасуванні, то у такому випадку повинні бути досліджені обставини, за яких особа придбала відповідний засіб чи речовину, в тому числі чи залежало від волі особи те, який розмір речовини опиниться у володінні особи та її розфасування. Зокрема, якщо особа здійснює свідоме придбання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів у значному розмірі (шляхом купівлі, обміну, безоплатно і т. ін.), виготовляє їх, зберігає у відповідному фасуванні, що об'єктивно перевищує потреби такої особи у власному вживанні, то в такому випадку може мати місце умисел на збут. Якщо ж волею особи не обумовлено те, скільки наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів опиниться у її володінні (як у випадку зі знахідкою), то у такому разі умисел на збут потребує більш ретельного дослідження.

Як встановлено судом у вирок, психотропну речовину у великому розмірі, поміщену у пачку з-під сигарет та розфасовану у 49 пакетиків, ОСОБА_1 знайшов 03 серпня 2016 року на відкритій місцевості, після чого об 11:00 був затриманий працівниками поліції. Тобто, виходячи з встановлених судом фактичних обставин кримінального провадження, з моменту придбання ОСОБА_1 психотропної речовини шляхом знахідки до моменту видачі її працівникам поліції минув

фактично незначний проміжок часу. Тому для об'єктивного висновку про умисел засудженого на збут психотропної речовини необхідним є дослідження обставин її придбання та зберігання, а також встановлення моменту виникнення відповідного умислу, враховуючи, що психотропну речовину у вказаному розмірі та фасуванні ОСОБА_1 зберігав незначний проміжок часу після того, як її знайшов. Однак вказані обставини не отримали жодної оцінки у вирок.

З огляду на це висновок суду про те, що, знайшовши психотропну речовину, ОСОБА_1 мав умисел на її незаконний збут, без підтвердження такого висновку іншими доказами, окрім великого розміру психотропної речовини та її розфасування, колегія суддів вважає передчасним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 червня 2018 року у справі № 712/13128/16-к (провадження № 51-388км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74963601>

Аналогічну правову позицію Верховний Суд висловив у постановках:

від 21 червня 2018 року у справі № 482/498/15-к (провадження № 51-1449км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75215470>;

від 29 січня 2019 року у справі № 335/5044/16-к (провадження № 51-2641км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79543687>;

від 07 лютого 2019 року у справі № 750/7474/15-к (провадження № 51-1139км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/79805913>;

від 20 лютого 2019 року у справі № 178/1348/15-к (провадження № 51-3210км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80080064>;

від 14 березня 2019 року у справі № 204/4387/16-к (провадження № 51-3057км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80588292>

1.3. Стадії вчинення злочинів

1.3.1. Ввезення на територію України психотропної речовини утворює закінчений склад злочину, передбачений ст. 305 КК, якщо таку речовину було виявлено під час митного контролю після її переміщення через митний кордон України на її митну територію.

Про умисел на збут психотропної речовини можуть свідчити, зокрема, такі обставини, як надмірна для вживання однією особою кількість вилученої речовини, вжиття засудженим додаткових заходів конспірації своєї діяльності, спосіб та засоби оплати за психотропну речовину, показання свідків про намір засудженого пригостити цією речовиною знайомих осіб

ВС розглянув касаційні скарги захисників ОСОБА_2 та ОСОБА_3 на вирок місцевого суду від 04 квітня 2019 року та ухвалу апеляційного суду від 07 червня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307, ч. 1 ст. 309 КК.

За вирокком місцевого суду від 4 квітня 2019 року ОСОБА_1 засуджено за ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307, ч. 1 ст. 309 КК та визнано винуватим у тому, що він

за попередньою змовою з ОСОБА_2 у лютому 2017 року замовив через мережу «Інтернет» з Королівства Нідерландів до України 401 таблетку, які містять у своєму складі психотропну речовину 3, 4-метилендіокси-N-метамфетамин (МДМА).

У касаційній скарзі захисник ОСОБА_3 просить скасувати ухвалу апеляційного суду та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Зазначає, що апеляційний суд не звернув уваги на порушення, допущені під час розгляду справи в суді першої інстанції, а саме що винуватість ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307 КК, не доведена належними та допустимими доказами, оскільки у засудженого не було умислу на збут психотропної речовини та не доведено переміщення через митний кордон України. Вказує про недопустимість таких доказів, як протокол огляду предметів (телефону та бандеролі).

Колегія судді ВС рішення, що оскаржувалися, залишила без зміни, мотивуючи це таким.

Судами було вірно встановлено, що ОСОБА_1 мав на меті саме збут психотропної речовини, що підтверджується кількістю вилученої речовини, яка є надмірним розміром для вживання однією особою, враховано, що засуджений не перебував на обліку у лікаря-нарколога та не був особою, яка постійно вживає наркотичні або психотропні речовини. Крім того, з матеріалів кримінального провадження вбачається, що засуджений вживав додаткових заходів для конспірації своєї діяльності, зокрема, просив інших осіб отримати на пошті психотропні речовини, що були ним замовлені на ім'я особи, яка не була обізнана зі справжнім вмістом посилки. Також згідно з показаннями самого засудженого та свідків ОСОБА_1 сплатив за цю речовину біткоїнами, що придбав на позичені кошти, які обіцяв повернути у більшому розмірі (з відсотками), а також свідки стверджували про намір ОСОБА_1 пригостити друзів психотропною речовиною. Протоколом огляду мобільного телефону доведено, що в переписці у програмі «Телеграм» засуджений обговорює з іншим користувачем суми грошей, за які можна продавати товар.

Усім наведеним доказами суд дав відповідну оцінку та дійшов правильного висновку про наявність у ОСОБА_1 умислу на збут психотропної речовини.

Що стосується доводів касаційної скарги захисника ОСОБА_3 про відсутність складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 305 КК, оскільки не доведено переміщення психотропних речовин через державний кордон, то вони спростовуються наступним.

Під переміщенням через митний кордон слід розуміти ввезення на митну територію України психотропних речовин у будь-який спосіб. Предмети контрабанди можуть бути переміщені через сухопутний, морський або повітряний кордон як разом з особами, які його перетинають, так і окремо від них, наприклад, у разі відправлення вантажу поштою. Обов'язковою ознакою складу злочину є місце його вчинення – це митний кордон. Митний кордон збігається з державним кордоном України, за винятком меж спеціальних митних зон. Межі території спеціальних митних зон є складовою митного кордону України.

З матеріалів провадження встановлено, що ОСОБА_1 придбав психотропну речовину МДМА через мережу «Інтернет», посилка із зазначеною речовиною була направлена з Нідерландів особі, з якою ОСОБА_1 попередньо домовився про отримання такої посилки – ОСОБА_5, та прибула до ДОПП ПАТ «Укрпошта». Під час огляду даного відправлення на митниці було виявлено 401 таблетку з маркуванням «Tesla», взяті проби товару, в якому згідно з висновком експерта містилася особливо небезпечна психотропна речовина, обіг якої заборонено. Оскільки вказану речовину було виявлено саме під час митного контролю, то суд вірно кваліфікував дії засудженого за ч. 3 ст. 305 КК.

Безпідставним є і твердження захисника про те, що під час досудового розслідування було здійснено незаконний (без постанови слідчого судді) доступ до відомостей з електронних інформаційних мереж, який оформлено як протокол огляду предмета – телефону. Сутність такої НСРД, як доступ до зняття інформації з електронних інформаційних систем, полягає у здійсненні на підставі ухвали слідчого судді пошуку, виявлення і фіксації відомостей, що містяться в електронній інформаційній системі або її частин, доступ до яких обмежений власником, володільцем або утримувачем системи розміщенням її у публічно недоступному місці, житлі чи іншому володінні особи або логічним захистом доступу, а також отримання таких відомостей без відома її власника, володільця або утримувача. Зняття інформації з електронних інформаційних систем або їх частин можливе без дозволу слідчого судді, якщо доступ до них не обмежується їх власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту.

Що стосується інформації, яка була наявна в мобільному телефоні ОСОБА_1, то вона була досліджена шляхом включення телефону та огляду текстових повідомлень, які в ньому знаходились та доступ до яких не був пов'язаний із наданням володільцем відповідного серверу (оператором мобільного зв'язку) доступу до електронних інформаційних систем. В даному випадку орган досудового розслідування провів огляд предмета – телефону та оформив його відповідним протоколом, який складений з дотриманням вимог КПК.

За таких обставин ВС не вбачає жодних порушень вимог кримінального процесуального закону при розгляді даного кримінального провадження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 квітня 2020 року у справі № 727/6578/17 (провадження № 51-4494км19) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88749345>

1.3.2. Виявлення психотропної речовини в ході митного огляду поштового відправлення, що надійшло на ім'я засудженого, до фактичного переміщення через митний кордон України утворює закінчений замах на злочин, передбачений ст. 305 КК

ВС розглянув касаційну скаргу прокурора на вирок апеляційного суду від 21 грудня 2016 року у кримінальному провадженні щодо ОСОБА_1, засудженого

за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 15 та ч. 3 ст. 305, ч. 2 ст. 12, ч. 2 ст. 309, ч. 1 ст. 309, ч. 3 ст. 309 КК.

Вироком місцевого суду ОСОБА_7 засуджено за ч. 3 ст. 305 КК, ч. 1 ст. 309 КК, ч. 3 ст. 309 КК. ОСОБА_7 визнаний винуватим у тому, що за місцем свого проживання замовив у невстановленої особи особливо небезпечну психотропну речовину, за що перерахував на анонімний рахунок суму коштів та надав особисту інформацію для отримання замовлення. У ході митного огляду в поштовому відправленні, що надійшло на адресу ОСОБА_7, було виявлено пігулки, які містили у своєму складі особливо небезпечну психотропну речовину в особливо великому розмірі. Пізніше у відділенні зв'язку ОСОБА_7 отримав відправлення та був затриманий співробітниками СБУ. Крім того, в ході огляду місця проживання ОСОБА_7 було вилучено пігулки, які містили у своєму складі особливо небезпечну психотропну речовину, а також пакет із речовиною рослинного походження, яка містила у своєму складі особливо небезпечну психотропну речовину в особливо великому розмірі. Зазначені речовини ОСОБА_7 придбав за невстановлених обставин та зберігав без мети збуту.

Апеляційний суд скасував вирок суду першої інстанції та ухвалив новий вирок від 12 квітня 2018 року, яким визнав ОСОБА_7 винним у вчиненні злочинів за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 305 КК; за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 309 КК; за ч. 1 ст. 309 КК; за ч. 3 ст. 309 КК. Перекваліфікував дії ОСОБА_7 з ч. 3 ст. 305 КК на ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 305 КК, обґрунтувавши своє рішення тим, що предмет контрабанди було виявлено під час проведення митного огляду, тобто до його фактичного переміщення через митний кордон України. Суд визнав доведеним, що ОСОБА_7 шляхом контрабанди вчинив закінчений замах на незаконне придбання особливо небезпечної психотропної речовини в особливо великому розмірі без мети збуту. Ці дії засудженого апеляційний суд кваліфікував за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 309 КК.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій залишив без змін вирок апеляційного суду щодо ОСОБА_7, а касаційну скаргу прокурора – без задоволення, мотивуючи це таким.

За встановлених судами фактичних обставин справи психотропну речовину «МДМА» було виявлено в ході митного огляду поштового відправлення, яке надійшло на ім'я ОСОБА_7 Отже, предмет контрабанди фактично не був переміщений через митний кордон. На підставі п. 8 постанови Пленуму ВСУ від 3 червня 2005 року № 8 «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил», ВС констатував, що контрабанда вважається закінченим злочином з моменту незаконного переміщення предметів контрабанди через митний кордон України. Замах на контрабанду має місце, якщо її предмети виявлено до переміщення через митний кордон України (під час огляду чи переогляду товарів, транспортних засобів, ручної поклажі, багажу або особистого огляду тощо).

З огляду на викладене вище ВС дійшов висновку, що дії засудженого, пов'язані з переміщенням психотропних речовин з приховуванням від митного контролю, слід вважати закінченим замахом на злочин, Суд не вбачає підстав

для відступу від судової практики та орієнтирів, викладених у п.8 постанови Пленуму ВСУ від 03 червня 2005 року № 8 «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил».

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 09 квітня 2019 року у справі № 755/23519/14-к (провадження № 51-3757км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81360693>

1.3.3. Якщо особа мала умисел на передачу наркотичного засобу, але не довела свого злочину до кінця, оскільки була затримана в порядку ст. 208 КПК, то це виключає наявність у діях цієї особи ознак добровільної відмови при незакінченому злочині, передбачених ч. 1 ст. 17 КК

ВС розглянув касаційну скаргу захисника ОСОБА_3 на вирок місцевого суду від 16 квітня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 17 липня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 15 і ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 368 КК.

За вироком суду першої інстанції від 16 квітня 2018 року ОСОБА_1 визнано винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 368 КК, за ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 307 КК. Як встановлено судом, ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він, будучи службовою особою, яка постійно здійснює функції представника влади, в силу ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» будучи працівником правоохоронного органу, всупереч статтям 1–3 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», частинам 6–12, 15 ст. 4 Положення про Державну пенітенціарну службу України, діючи умисно, з метою власного незаконного збагачення, отримав від ОСОБА_2 імітаційну психотропну речовину для передачі її одному із засуджених на територію виправної колонії, проте з причин, що не залежали від його волі, не вчинив усіх дій, які вважав необхідними для доведення злочину до кінця, та не довів свого злочинного умислу, спрямованого на передачу психотропної речовини у місце позбавлення волі, до кінця, оскільки був затриманий в порядку ст. 208 КПК. Крім того, ОСОБА_1, використовуючи своє службове становища, діючи умисно, з метою власного незаконного збагачення, в інтересах третьої особи, отримав від ОСОБА_2 неправомірну вигоду у вигляді грошових коштів за передачу імітаційної психотропної речовини та мобільного телефону на територію виправної колонії.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без зміни.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій залишив без змін вирок місцевого суду та ухвалу апеляційного суду, а касаційну скаргу захисника – без задоволення.

У постанові було встановлено, що висновок суду про доведеність винуватості ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 15, ч. 2

ст. 307, ґрунтується на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджено доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими відповідно до ст. 94 КПК.

Ознаками добровільної відмови від злочину відповідно до ст. 17 КК є остаточне припинення особою готування до злочину або замаху на злочин, відмова від злочину з волі самої особи, наявність в особи усвідомлення можливості довести злочин до кінця. При добровільній відмові від злочину особа свідомо, зі своєї волі, за власним бажанням припиняє злочинне посягання, не доводить його до кінця, виходячи з реальної можливості довести злочин до кінця.

Як убачається з установлених судом обставин і досліджених у судовому засіданні доказів, ОСОБА_1 мав умисел на передачу наркотичної речовини засудженому на територію виправної колонії, але не довів свого злочину до кінця, оскільки був затриманий в порядку ст. 208 КПК, що виключає наявність у діях ОСОБА_1 ознак, передбачених у розумінні ч. 1 ст. 17 КК, для добровільної відмови при незакінченому злочині.

Отже, підстав для зміни судових рішень шляхом застосування ст. 17 КК в частині засудження ОСОБА_1 за ч. 3 ст. 15, ч. 2 ст. 307 КК, як про це просить захисник, Верховний Суд не вбачає.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 травня 2019 року у справі № 357/9239/16-к (провадження № 51-9371км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82119862>

1.4. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки

1.4.1. Незазначення кваліфікуючої ознаки «повторність» при кваліфікації дій за ч. 3 ст. 309 КК не впливає на правильність кваліфікації дій засудженого за умови, що ця обставина знайшла своє відображення у вирокі суду під час формулювання обвинувачення

ВС розглянув касаційну скаргу прокурора, який брав участь у кримінальному провадженні в судах першої та апеляційної інстанцій, на ухвалу апеляційного суду від 01 червня 2017 року в кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 309, ч. 2 ст. 310 КК.

Вироком районного суду ОСОБА_1 засуджено за ч. 3 ст. 309 КК, ч. 2 ст. 310 КК. Відповідно до обвинувального акта дії ОСОБА_1 були кваліфіковані за ч. 2 ст. 310 КК як незаконний посів та незаконне вирощування конопель у кількості 50 і більше рослин, а за ч. 3 ст. 309 КК – незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів в особливо великих розмірах, без мети збуту, вчинені особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без зміни.

У касаційній скарзі прокурор просить скасувати ухвалу суду апеляційного суду і призначити новий розгляд у вказаному суді з підстав істотного порушення вимог кримінального процесуального закону. Прокурор вважає, що місцевим судом в порушенні норм кримінального процесуального закону безпідставно не зазначено кваліфікуючих ознак щодо кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 309 КК, – вчинення особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК та за ч. 2 ст. 310 КК, – незаконне вирощування.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій залишив без змін ухвалу апеляційного суду щодо ОСОБА_1, а касаційну скаргу прокурора – без задоволення, мотивуючи своє рішення таким.

Відповідно до обвинувального акта дії ОСОБА_1 були кваліфіковані за ч. 2 ст. 310 КК як незаконний посів та незаконне вирощування конопель у кількості 50 і більше рослин, а за ч. 3 ст. 309 КК – незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів в особливо великих розмірах, без мети збуту, вчинені особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 310 КК.

Суд першої інстанції, відповідно до ч. 3 ст. 359 КПК розглянув кримінальне провадження щодо ОСОБА_1 і визнав його винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень: за ч. 2 ст. 310 КК – у незаконному посіві конопель у кількості 50 і більше рослин, а за ч. 3 ст. 309 КК – у незаконному придбанні та зберіганні наркотичних засобів без мети збуту, якщо предметом таких дій були наркотичні засоби в особливо великих розмірах.

Переглянувши вирок в апеляційному порядку, перевіrivши належним чином доводи апеляційної скарги прокурора, які за своїм змістом аналогічні доводам касаційної скарги, апеляційний суд вказані доводи обґрунтовано визнав неспроможними та прийняв правильне рішення про обґрунтованість вироку суду першої інстанції щодо ОСОБА_1. З наведеними у ній висновками погоджується і ВС. Ухвала апеляційного суду відповідає вимогам ст. 419 КПК, її законність сумнівів у колегії суддів не викликає.

Доводи прокурора про неправильну кваліфікацію дій ОСОБА_1 за ч. 3 ст. 309 та за ч. 2 ст. 310 КК є необґрунтованими, оскільки незазначення кваліфікуючої ознаки «повторність» при кваліфікації дій за ч. 3 ст. 309 КК не впливає на правильність кваліфікації дій засудженого за умови, що ця обставина знайшла своє відображення у формулюванні обвинувачення у вироку суду.

Ураховуючи викладене вище, ВС прийняв рішення про відсутність істотних порушень вимог кримінального процесуального закону чи неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність, які були б безумовними підставами для скасування оскаржуваної ухвали апеляційного суду колегією суддів, а тому відмовив прокурору в задоволенні касаційної скарги.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 жовтня 2018 року у справі № 192/3096/16-к (провадження № 51-3399км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76945448>

1.4.2. Для кваліфікації дій особи за ч. 2 ст. 309 КК (вчинення злочину особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК) факт засудження особи (наявність обвинувального вироку, який набрав законної сили) за однією з цих статей не є обов'язковим.

Послідовне вчинення особою кількох злочинних діянь утворює сукупність злочинів, у якій кожен наступний злочин (крім першого) кваліфікується з вказівкою на кваліфікуючі ознаки. Аналогічне правило кваліфікації має застосовуватися і у випадку, коли особа раніше була засуджена за вчинення будь-якого із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК

ВС розглянув касаційну скаргу захисника, а також касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 26 січня 2016 року та ухвалу апеляційного суду від 22 жовтня 2018 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 309 КК.

Вироком суду ОСОБА_1 визнано винуватим і засуджено за те, що він 20 квітня 2015 року біля будинку незаконно збув ОСОБА_6 психотропну речовину. 25 травня 2015 року ОСОБА_1 повторно, незаконно збув ОСОБА_6 психотропну речовину. Крім того, 25 травня 2015 року під час санкціонованого обшуку за місцем мешкання ОСОБА_1 було виявлено та вилучено психотропну речовину у великому розмірі, яку ОСОБА_1, будучи особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 307 КК, незаконно зберігав без мети збуту.

Ухвалою апеляційного суду від 22 жовтня 2018 року зазначений вирок суду першої інстанції щодо ОСОБА_1 за апеляційною скаргою захисника змінено, виключено із мотивувальної частини вироку посилання на кваліфікуючу ознаку вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, – вчинення особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 307 КК.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій скасував ухвалу апеляційного суду від 22 жовтня 2018 року та призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції, касаційну скаргу прокурора задовольнив частково, а касаційну скаргу захисника засудженого залишив без задоволення, мотивувавши своє рішення таким.

Згідно з диспозицією ч. 2 ст. 309 КК кваліфікований склад незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту має місце у разі вчинення злочинних дій повторно; за попередньою змовою групою осіб; особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК; якщо предметом таких дій були наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги у великих розмірах.

Суд з посиланням на ст. 33 КК констатував, що послідовне вчинення особою кількох злочинних діянь утворює сукупність злочинів, у якій кожен наступний злочин (крім першого) кваліфікується із вказівкою на кваліфікуючі ознаки. Аналогічне правило кваліфікації застосовується і у випадку, коли особа раніше

була засуджена за вчинення будь-якого із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК.

На думку ВС, судами першої та апеляційної інстанцій встановлено, що ОСОБА_1 послідовно вчинив спочатку два епізоди збуту психотропної речовини (ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 307 КК), а потім у його помешканні було виявлено та вилучено психотропну речовину у великому розмірі, яку він незаконно зберігав без мети збуту (ч. 2 ст. 309 КК), тобто кілька злочинних діянь, не об'єднаних єдиним умислом, які утворюють реальну сукупність однорідних злочинів, як різновид повторності, а тому апеляційний суд неправильно виключив кваліфікуючу ознаку вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, – вчинення особою, яка раніше вчинила злочин, передбачений ст. 307 КК.

Колегія суддів вважає за необхідне зауважити, що для кваліфікації дій особи за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, за кваліфікуючою ознакою «вчинення собою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених статтями 307, 308, 310, 317 КК» з урахуванням положень ст. 33 КК не є обов'язковою наявність факту засудження особи (обвинувального вироку, який набрав законної сили) за однією із цих статей.

Отже, під час розгляду справи судом апеляційної інстанції допущено неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, що відповідно до вимог п. 2 ч. 1 ст. 438 КПК є підставою для скасування такого рішення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 04 квітня 2019 року у справі № 750/7087/15-к (провадження № 51-976км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81013318>

Аналогічну правову позицію Верховний Суд висловив у постанові від 21 листопада 2018 року у справі № 709/1978/16-к (провадження № 51-486км18), з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78311557>

1.4.3. Якщо кілька кримінальних правопорушень, вчинених особою, є предметом різних кримінальних проваджень, то відсутність вироку суду, який набрав законної сили, наявність кримінального провадження, у тому числі на стадії його судового розгляду, не породжує правових наслідків для юридичної оцінки наступних чи попередніх діянь особи, у вчиненні яких вона обвинувачується

ВС розглянув касаційну скаргу захисника на вирок місцевого суду від 05 лютого 2019 року та ухвалу апеляційного суду від 20 травня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК.

Вироком місцевого суду від 05 лютого 2019 року ОСОБА_1 визнано винуватим та засуджено за ч. 2 ст. 309 КК.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій змінив вирок місцевого суду від 05 лютого 2019 року та ухвалу апеляційного суду від 20 травня 2019 року, а касаційну скаргу захисника задовольнив частково. ВС виключив

з мотивувальних частин судових рішень кваліфікуючі ознаки – вчинення злочину повторно та особою, яка раніше вчинила злочини, передбачені статтями 307, 317 КК.

З оскаржених судових рішень вбачається, що ОСОБА_1 скоїв злочин, передбачений ч. 2 ст. 309 КК, тобто незаконне придбання та зберігання наркотичних засобів без мети збуту, вчинені повторно, особою, яка раніше вчинила злочини, передбачені статтями 307, 317 КК, предметом якого були наркотичні засоби у великих розмірах.

Крім того, було встановлено, що на час ухвалення оскаржуваного вироку на розгляді в іншому місцевому суді знаходяться обвинувальні акти стосовно ОСОБА_1 за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 309, ч. 2 ст. 317 КК.

ВС з посиланням на ст. 62 Конституції України, ч. 1 ст. 32 КК, в яких закріплено норму про презумпцію невинуватості, вказав, що за відсутності вироку суду, який набрав законної сили, наявність кримінального провадження, в тому числі на стадії його судового розгляду, не породжує правових наслідків для юридичної оцінки наступних чи попередніх діянь особи, у вчиненні яких вона обвинувачується, а є лише версією органів досудового розслідування, яку вони доводять на підставі обов'язку доказування відповідно до вимог ч. 1 ст. 92 КПК. Крім того, ВС вважає, що посилання апеляційного суду на п. 3 постанови Пленуму ВСУ від 04 червня 2007 року № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки», у цьому випадку є безпідставними, адже така правова оцінка діяння є можливою тільки за умови, коли всі епізоди злочинної діяльності є предметом одного судового розгляду.

Таким чином, висновок судів першої та апеляційної інстанцій про наявність у діях ОСОБА_1 кваліфікуючих ознак – вчинення злочину повторно та особою, яка раніше вчинила злочини, передбачені статтями 307, 317 КК, є помилковим, оскільки на даний час відсутній обвинувальний вирок суду, яким би ОСОБА_1 було визнано винуватим та засуджено за вчинення злочинів, передбачених статтями 307, 309, 317 КК, а тому вказані кваліфікуючі ознаки підлягають виключенню із мотивувальних частин судових рішень.

Виключення з судових рішень щодо ОСОБА_1 зазначених вище кваліфікуючих ознак не впливає на правильність застосування норми кримінального закону, якою передбачена відповідальність за вчинення кримінального правопорушення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 грудня 2019 року у справі № 274/2956/17 (провадження № 51-4204км19) можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86401046>

1.4.4. Повторність злочинів відсутня, якщо протиправні дії засудженого є тотожними та охоплені одним умислом на збут психотропної речовини та наркотичного засобу, навіть у випадку виявлення відповідних предметів в особливо великому розмірі та в різних місцях

ВС розглянув касаційну скаргу захисника на вирок місцевого суду від 07 червня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 06 грудня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 311 КК.

Згідно з вирокіом місцевого суду від 07 червня 2017 року ОСОБА_2 визнано винуватим та засуджено за ч. 3 ст. 307, ч. 3 ст. 311 КК за те, що він, маючи умисел на незаконне придбання, зберігання, перевезення й збут наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів із метою їх використання для виробництва або виготовлення наркотичних засобів чи психотропних речовин, незаконно придбав, зберігав, перевозив прекурсор і психотропну речовину в особливо великих розмірах, обіг яких обмежено. Окрім того, ОСОБА_2 повторно придбав та незаконно зберігав психотропну речовину в особливо великому розмірі, яка є особливо небезпечним наркотичним засобом, обіг якої обмежено.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без зміни.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій змінив вирок місцевого суду від 07 червня 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 06 грудня 2017 року щодо ОСОБА_2, виключивши таку ознаку, як повторність.

ВС констатував, що в діях ОСОБА_2, кваліфікованих за ч. 3 ст. 307 КК, відсутня така кваліфікуюча ознака, як повторність. Як убачається з матеріалів кримінального провадження, ОСОБА_2 придбав та незаконно зберігав за місцем свого проживання прекурсор, психотропну речовину, обіг якої обмежено, та особливо небезпечний наркотичний засіб в особливо великих розмірах, які були розфасовані для подальшого збуту та які були виявлені та вилучені працівниками правоохоронних органів. Оскільки дії засудженого були тотожні й охоплені одним умислом на збут психотропної речовини та наркотичного засобу, то незалежно від кількості виявлених предметів злочинного походження в різних місцях така кваліфікуюча ознака, як повторність, в діях ОСОБА_2 відсутня.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 листопада 2018 року у справі № 175/230/17-к (провадження № 51-1972км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77801391>

Аналогічну правову позицію Верховний Суд висловив у постанові:

від 19 вересня 2019 року у справі № 265/2130/14-к (провадження № 51-2219км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84545471>

від 14 червня 2018 року у справі № 589/3675/13-к (провадження № 51-2755км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74809463>

1.5. Застосування спеціальних видів звільнення від кримінальної відповідальності

1.5.1. При вирішенні питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності на підставі ч. 4 ст. 309 КК суд має з'ясувати, чи дійсно особа страждала від наркотичної залежності та потребувала лікування. Встановлення такого діагнозу, як наркоманія, а також проходження особою курсу її лікування може здійснюватися лише в лікувальному закладі, який має ліцензію на цей вид діяльності.

Добровільність звернення до лікувального закладу та початок лікування від наркоманії як умова звільнення від кримінальної відповідальності особи на підставі ч. 4 ст. 309 КК має місце у випадку, коли особа ставить за мету вилікуватися, а не ухилитися від кримінальної відповідальності за вчинений злочин

ВС розглянув касаційну скаргу захисника на вирок місцевого суду від 12 червня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 05 березня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 за ч.1 ст. 309 та ч. 1 ст. 311 КК.

Згідно з вироком місцевого суду від 12 червня 2018 року ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він зірвав, тобто незаконно придбав наркотичний засіб, та виготовив особливо небезпечний наркотичний засіб, зберігаючи його для особистого вживання, без мети збуту. Також ОСОБА_1, маючи намір на виготовлення наркотичного засобу для особистого вживання без мети збуту, придбав наркотичний засіб і за місцем проживання, незаконно, без мети збуту, виготовив особливо небезпечний наркотичний засіб для особистого вживання без мети збуту. Залишки наркотичного засобу, які залишились після виготовлення, зберігав за місцем свого мешкання.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без змін.

У касаційній скарзі захисник, посилаючись на неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, просить вирок суду першої інстанції та ухвалу суду апеляційної інстанції скасувати і призначити новий розгляд в суді першої інстанції. Вказує на те, що судами першої та апеляційної інстанції не враховано того, що ОСОБА_1 пройшов курс лікування від наркотичної залежності, та не застосовано ч. 4 ст. 309 КК.

За результатами розгляду ВС прийняв постанову, в якій вирок місцевого суду від 12 червня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 05 березня 2019 року щодо ОСОБА_1 залишив без змін, а касаційну скаргу захисника – без задоволення.

ВС констатував, що при вирішенні питання про звільнення особи від кримінальної відповідальності за ч. 4 ст. 309 КК суд має з'ясувати не тільки те, чи дійсно особа страждала на наркоманію і потребувала лікування від неї, але й те, чи добровільно, а не вимушено вона звернулася до лікувального закладу та розпочала лікування і чи дійсно така особа ставить за мету вилікуватись, а не ухилитись у згаданий спосіб від кримінальної відповідальності за вчинений злочин. Вирішуючи питання про обґрунтованість клопотання сторони захисту про

звільнення ОСОБА_1 від кримінальної відповідальності, суд першої інстанції, з висновками якого погодився апеляційний суд, дав оцінку тому, що обвинуваченому було проведено медичний огляд лікарем наркологічного відділення та поставлено на облік як наркозалежну особу, але рішення ЛКК щодо встановлення обвинуваченому діагнозу «наркоманія» не виносилося. При цьому твердження про проходження курсу лікування обвинуваченим не свідчать про наявність діагнозу «наркоманія» у ОСОБА_1 та не підтверджують проходження ним лікування від наркоманії, оскільки у матеріалах справи відсутня інформація стосовно того, чи має зазначена лікарня ліцензію на проведення лікування наркозалежних осіб.

Детальніше із текстом постанови Верховного Суду від 11 вересня 2019 року у справі № 227/2400/17 (провадження № 51-2854ск19) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84211549>

Аналогічну правову позицію Верховний Суд висловив у постановах:

від 08 лютого 2018 року у справі № 650/146/17 (провадження № 51-349км17), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72199657>;

від 12 березня 2019 року у справі № 127/16198/18 (провадження № 51-49км19), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80458423>;

від 12 березня 2019 року у справі № 641/222/18 (провадження № 51-10406км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80521859>;

від 08 серпня 2019 року у справі № 758/11310/17 (провадження № 51-5977км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83589915>;

від 19 вересня 2019 року у справі № 754/9440/18 (провадження № 51-10235км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84449741>

1.5.2. Звільнення від кримінальної відповідальності за ч. 4 ст. 309 КК неможливе, якщо обвинувачений під час судового розгляду заперечує проти закриття кримінального провадження. У такому випадку кримінальне провадження повинно бути продовжене у загальному порядку

15 березня 2018 року Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду розглянув касаційну скаргу захисника на вирок місцевого суду від 25 листопада 2015 року та ухвалу апеляційного суду від 12 січня 2017 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_2 за ч. 1 ст. 309 КК.

Згідно з вироком суду від 25 листопада 2015 року ОСОБА_2 придбав для особистого вживання психотропну речовину та зберігав при собі без мети збуту. ОСОБА_2 зупинили працівники правоохоронних органів, і під час розмови внаслідок жестикулювання руками в ОСОБА_2 випав пакетик з психотропною речовиною, який у подальшому слідчо-оперативна група вилучила у присутності понятих.

Апеляційний суд вирок районного суду залишив без зміни.

За результатами розгляду Верховний Суд прийняв постанову, в якій залишив без змін вирок місцевого суду від 25 листопада 2015 року та ухвалу апеляційного суду від 12 січня 2017 року щодо ОСОБА_2, а касаційну скаргу захисника – без задоволення.

У результаті касаційного перегляду було встановлено, що висновок суду про винуватість ОСОБА_2 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.309 КК, підтверджується зібраними у кримінальному провадженні й безпосередньо дослідженими в судовому засіданні доказами. Верховний Суд дійшов висновку про неспроможність доводів захисника про те, що суди безпідставно не звільнили ОСОБА_2 від кримінальної відповідальності у зв'язку зі зверненням останнього до лікувального закладу, оскільки ухвалити рішення про звільнення особи від кримінальної відповідальності можна лише за наявності її згоди на закриття справи на відповідній підставі, про що зазначено в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» від 23 грудня 2005 року № 12.

Крім того, згідно з ч. 8 ст. 284 КПК закриття кримінального провадження у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності не допускається, якщо обвинувачений проти цього заперечує. В цьому разі кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому КПК.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 березня 2018 року у справі № 760/11451/15-к (провадження № 51-727км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72909394>

РОЗДІЛ 2. Призначення покарання, звільнення від відбування покарання за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення

2.1. Призначення окремих видів покарань

2.1.1. Призначення особі, яка вчинила злочин у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, додаткового покарання у виді конфіскації майна можливе лише у випадку доведення наявності корисливого мотиву. Під корисливими мотивом слід розуміти бажання винного одержати внаслідок вчинення злочину матеріальні блага для себе або інших осіб, одержати чи зберегти певні майнові права, уникнути матеріальних витрат чи обов'язків або досягти іншої матеріальної вигоди

ВС розглянув касаційну скаргу засудженого ОСОБА_1 та його захисника на вирок місцевого суду від 10 жовтня 2016 року та ухвалу апеляційного суду від 30 червня 2017 року в кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 305, ч. 1 ст. 309 КК.

Згідно з вирокком місцевого суду ОСОБА_1 визнано винуватим в тому, що він, діючи умисно, з метою особистого вживання, незаконно придбав і намагався незаконно, з приховуванням від митного контролю, перемістити через митний кордон України, особливо небезпечний наркотичний засіб та виконав усі дії, які вважав необхідними для доведення злочину до кінця. Однак злочин не був закінчений з причин, що не залежали від волі ОСОБА_1, оскільки під час митного оформлення особливо небезпечний наркотичний засіб було виявлено.

Вироком суду першої інстанції, ОСОБА_1 визнано винуватим у вчиненні злочинів передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 305 КК. За вирокком місцевого суду за вчинення цього злочину було призначене додаткове покарання у виді конфіскації всього належного йому майна на праві власності.

Апеляційний суд рішення суду першої інстанції залишив без змін.

У касаційній скарзі захисник, посилаючись на неправильне застосування закону України про кримінальну відповідальність, вказує, що судом безпідставно призначено ОСОБА_1 додаткове покарання – конфіскацію всього належного йому на праві власності майна, оскільки він вчинив некорисливий злочин.

За результатами розгляду ВС вказані вимоги задовольнив, мотивувавши своє рішення таким.

Місцевий суд безпідставно призначив ОСОБА_1 додаткове покарання у виді конфіскації майна, оскільки з урахуванням статей 51, 52, 59 КК конфіскація майна може бути призначена за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині КК. При цьому корисливим тяжким або особливо тяжким злочином може бути визнаний будь-який із злочинів, визначених у частинах 4, 5 ст. 12 КК, якщо його вчинено із корисливих спонукань.

Під корисливими спонуканнями слід розуміти бажання винного одержати внаслідок вчинення злочину матеріальні блага для себе або інших осіб, одержати чи зберегти певні майнові права, уникнути матеріальних витрат чи обов'язків або досягти іншої матеріальної вигоди.

З матеріалів кримінального провадження убачається, що ні досудовим слідством, ні судом наявності у ОСОБА_1 корисливого мотиву при незаконному придбанні, зберіганні та перевезенні з метою збуту наркотичного засобу не встановлено. Тому застосування у даному випадку додаткової міри покарання за ч. 2 ст. 305 КК у виді конфіскації майна навіть за умови, що воно передбачено санкцією цієї статті як обов'язкове, є безпідставним.

Таким чином, судові рішення щодо ОСОБА_1 підлягають зміні із виключенням з них рішення про призначення додаткового покарання у виді конфіскації майна.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 лютого 2018 року у справі № 154/2423/16 (провадження № 51-54км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72378219>

Аналогічну правову позицію Верховний Суд висловив у постанові від 07 листопада 2018 року у справі № 418/689/16-к (провадження № 51-6610км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77720745>

2.2. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом

2.2.1. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК), за вчинення злочину у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, можливе лише у випадку наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання, які істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину

ВС розглянув касаційну скаргу засудженого ОСОБА_1 на вирок апеляційного суду у кримінальному провадженні за обвинуваченням у вчиненні злочинів, передбачених ч. 2 ст. 307, ч. 2 ст. 309 КК.

Вироком місцевого суду від 9 серпня 2017 року ОСОБА_1 засуджено за ч. 2 ст. 307 КК із застосуванням ст. 69 КК на 4 роки 6 місяців обмеження волі, за ч. 2 ст. 309 КК із застосуванням ст. 69 КК на 2 роки обмеження волі, а на підставі ст. 70 КК остаточно призначено покарання у виді обмеження волі на строк 4 роки 6 місяців.

Апеляційний суд 18 жовтня 2017 року указаний вирок у частині призначеного покарання скасував та ухвалив новий, яким засудив ОСОБА_1 за ч. 2 ст. 307 КК на 6 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є власністю засудженого, за ч. 2 ст. 309 КК на 3 роки позбавлення волі, а на підставі ст. 70 КК остаточно – на 6 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є власністю засудженого.

Судами обох інстанцій ОСОБА_1 визнано винуватим у тому, що він незаконно придбав, зберігав з метою збуту і збув особливо небезпечні наркотичні засоби

повторно, а також незаконно зберігав наркотичні засоби без мети збуту, будучи особою, яка раніше вчинила злочини, передбачені ст. 307 КК.

У касаційній скарзі засуджений, посилаючись на невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та його особі, просить вирок апеляційного суду змінити та призначити покарання із застосуванням ст. 69 КК, оскільки вважає, що суд цієї інстанції за наявності двох пом'якшуючих покарання обставин дійшов безпідставного висновку, що вони не знижують істотно ступеня тяжкості вчинених злочинів, і скасував вирок місцевого суду й призначив більш суворе покарання. Також у касаційній скарзі ОСОБА_1 звертає увагу на відсутність тяжких наслідків від його дій, щире каяття, про яке свідчать повне визнання ним своєї винуватості та активне сприяння розкриттю злочину.

За результатами розгляду ВС залишив без змін вирок апеляційного суду від 18 жовтня 2017 року щодо ОСОБА_1, а касаційну скаргу ОСОБА_1 – без задоволення, мотивуючи своє рішення таким.

Доводи засудженого про призначення йому покарання апеляційним судом без застосування ст. 69 КК є безпідставними.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, на підставі ст. 69 КК можливе за наявності визначених у вказаній нормі кримінального закону умов, а саме, кількох обставин, що пом'якшують покарання, та у разі, якщо це істотно знижує ступінь тяжкості вчиненого злочину.

Так, апеляційний суд, визнавши безпідставним призначення ОСОБА_1 судом першої інстанції іншого, більш м'якого виду основного покарання, не зазначеного в санкції статті Особливої частини КК, на підставі ст. 69 КК, вказав на помилковість висновку про те, що встановлені у цьому кримінальному провадженні пом'якшуючі обставини істотно знижують ступінь тяжкості вчинених злочинів. Зокрема, апеляційний суд звернув увагу на неналежне урахування судом першої інстанції кількості епізодів вчинених ОСОБА_1 кримінальних правопорушень, а також виявлення й вилучення за місцем проживання ОСОБА_1 15 паперових згорток з особливо небезпечним наркотичним засобом.

В свою чергу, призначаючи ОСОБА_1 основне покарання в межах санкції статей, за якими його визнано винуватим, а також додаткове покарання, апеляційний суд урахував, окрім вищенаведеного, особу засудженого, який раніше притягувався до кримінальної відповідальності і на підставі ст. 89 КК вважається таким, що судимості не має, позитивну характеристику за місцем проживання, а також те, що він проживає разом із дідусям 1934 року народження, та матір'ю, інвалідом 2-ї групи, для якої на підставі рішення виконкому міської ради він є піклувальником. Апеляційним судом також взято до уваги й обставини, що пом'якшують покарання, – щире каяття ОСОБА_1, його активне сприяння розкриттю злочину та відсутність обставин, що обтяжують покарання.

Колегія суддів касаційного суду погоджується з рішенням апеляційного суду про те, що вищенаведене не є обставинами, які істотно знижують ступінь тяжкості вчинених ОСОБА_1 злочинів, та не є підставою для застосування ст. 69 КК. Інших

даних, яких би не оцінив апеляційний суд і не урахував при призначенні ОСОБА_1 покарання, касаційним судом не виявлено. Не є такими і зазначені засудженим у касаційній скарзі.

За таких обставин колегія суддів вважає, що призначене ОСОБА_1 апеляційним судом покарання в мінімальній межі санкції ч.2 ст.307 КК та застосування принципу поглинення менш суворого покарання більш суворим за ст. 70 КК є необхідним і достатнім для його виправлення та попередження вчинення нових злочинів, тому його касаційна скарга задоволенню не підлягає.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 жовтня 2018 року у справі № 345/1136/17 (провадження № 51-541км17) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77181318>

2.3. Призначення покарання за сукупністю вироків

2.3.1. Якщо засуджений вчинив триваючий злочин, який був закінченим після постановлення щодо нього попереднього вироку, але до повного відбуття покарання, то в такому випадку слід призначати остаточне покарання за правилами ч. 1 ст. 71 КК (сукупність вироків)

ВС розглянув касаційну скаргу захисника засудженого ОСОБА_1 на вирок апеляційного суду від 23 жовтня 2018 року в кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 309 КК.

За вироком місцевого суду від 13 березня 2018 року ОСОБА_1 засуджено за ч. 1 ст. 309 КК до покарання у виді штрафу, на підставі ч. 4 ст. 70 КК остаточно визначено покарання за сукупністю злочинів шляхом повного складання призначених покарань за вироком районного суду від 03 серпня 2017 року. На підставі статей 75, 76 КК звільнено від відбування призначеного покарання з випробуванням.

Апеляційний суд, розглянувши кримінальне провадження за апеляційною скаргою прокурора, який просив скасувати вирок суду першої інстанції в частині призначеного ОСОБА_1 покарання через його м'якість, а також неправильного застосування судом вимог ч. 4 ст. 70 КК, дійшов висновку, що доводи, викладені в апеляційній скарзі прокурора, підлягають задоволенню, а вирок суду першої інстанції – скасуванню. Апеляційний суд обґрунтував таке рішення тим, що суд першої інстанції, вирішуючи питання про призначення ОСОБА_1 покарання у виді штрафу, яке є найменш суворим, що передбачено законом України про кримінальну відповідальність, належним чином свого рішення не мотивував. Так, призначаючи ОСОБА_1 покарання за ч. 1 ст. 309 КК у виді штрафу, суд першої інстанції вказав, що враховує дані про особу обвинуваченого, який посередньо характеризується, ніде не працює, живе за рахунок пенсії своєї матері, раніше судимий. З урахуванням таких даних та обставини, що обтяжує покарання, –

вчинення злочину в стані алкогольного сп'яніння, цей суд безпідставно призначив покарання у виді штрафу.

Таким чином, апеляційний суд дійшов висновку, що призначене судом першої інстанції ОСОБА_1 покарання у виді штрафу буде недостатнім для його виправлення та попередження нових злочинів, і постановив новий вирок, за яким призначив винуватому покарання у виді позбавлення волі в межах, установлених у санкції. Саме такі вид і міру покарання ОСОБА_1 апеляційний суд визнав необхідними і достатніми для його виправлення та попередження вчинення ним нових злочинів.

У касаційній скарзі захисник засудженого ОСОБА_1 просить скасувати вирок апеляційного суду від 23 жовтня 2018 року та призначити новий розгляд в суді апеляційної інстанції. Вважає, що призначене ОСОБА_1 судом апеляційної інстанції покарання за правилами ст. 71 КК є необґрунтованим, оскільки кримінальне правопорушення було вчинене ним до постановлення вироку від 03 серпня 2017 року, а не в період іспитового строку, а тому підстави для застосування цим судом вимог ч. 3 ст. 78, ч. 1 ст. 71 КК були відсутні, натомість судом першої інстанції при призначенні покарання було правильно застосовано вимоги ч. 4 ст. 70 КК.

ВС залишив без змін вирок апеляційного суду від 23 жовтня 2018 року, а касаційну скаргу захисника без задоволення, мотивуючи своє рішення таким.

На думку ВС, суд апеляційної інстанції дійшов обґрунтованого висновку про призначення ОСОБА_1 покарання за правилами ст. 71 КК. Обов'язковими умовами для застосування цієї статті є: 1) наявність вироку, покарання за яким не відбуде; 2) наявність у діях винуватої особи необхідних та достатніх ознак складу злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК.

Згідно з вироком районного суду від 03 серпня 2017 року ОСОБА_1 було засуджено за ч. 1 ст. 263 КК, на підставі ст. 75 КК звільнено від його відбування з іспитовим строком.

З матеріалів кримінального провадження вбачається, що ОСОБА_1 придбав особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонено, – канабіс, у кінці серпня 2016 року і зберігав його до 21 вересня 2017 року, а саме до моменту виявлення та вилучення його.

При цьому суд першої інстанції дійшов неправильного висновку, що ОСОБА_1 вчинив злочин, передбачений ч. 1 ст. 309 КК, до постановлення попереднього вироку. Злочин, передбачений ч. 1 ст. 309 КК є триваючим. Такий злочин визначається вчиненням особою суспільно небезпечного діяння, пов'язаного з подальшим невиконанням протягом певного часу покладених на неї обов'язків, які вона повинна виконувати під загрозою кримінальної відповідальності. Він характеризується безперервним здійсненням протягом визначеного часу певного злочинного посягання, коли його об'єктивна сторона «розтягнута» у часі. Триваючий злочин вважається закінченим, якщо припинено злочинне посягання або припинено злочинний стан завдяки суб'єктивним або об'єктивним моментам.

Враховуючи викладене, суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку, що ОСОБА_1 вчинив триваючий злочин, який вважається закінченим 21 вересня 2017 року, тобто після постановлення щодо нього попереднього вироку від 03 серпня 2017 року, але до повного відбуття покарання, а тому правильно визначив йому остаточне покарання за правилами ч. 1 ст. 71 КК за сукупністю вироків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 квітня 2019 року у справі № 408/5060/17-к (провадження № 51-9893км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81329433>

2.4. Звільнення засуджених від відбування покарання з випробуванням

2.4.1. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК), є правом, а не обов'язком суду. Якщо суд дійде висновку, що виправлення засудженої особи неможливе без її ізоляції від суспільства, то ст. 79 КК не застосовується, а призначається реальне відбування покарання

ВС розглянув касаційну скаргу захисника засудженої ОСОБА_1 на вирок місцевого суду від 08 жовтня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 25 квітня 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 307 КК.

За вироком місцевого суду ОСОБА_1 визнано винуватою у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 307, ч. 2 ст. 307 КК, та призначено їй покарання: за ч. 1 ст. 307 із застосуванням ст. 69 КК – у виді позбавлення волі на строк 2 роки 6 місяців; за ч. 2 ст. 307 КК із застосуванням ст. 69 КК – на строк 3 роки з конфіскацією частини майна, яке є власністю. На підставі ч. 1 ст. 70 КК за сукупністю злочинів шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим ОСОБА_1 визначено остаточне покарання у виді позбавлення волі на строк 3 роки з конфіскацією майна, яке є її власністю. Відповідно до ч. 5 ст. 72 КК у строк призначеного за вироком покарання зараховано строк попереднього ув'язнення в межах цього кримінального провадження з розрахунку один день попереднього ув'язнення за один день позбавлення волі з моменту затримання – з 15 по 17 серпня 2017 року включно.

Ухвалою апеляційного суду від 25 квітня 2019 року вирок місцевого суду залишено без змін.

У касаційній скарзі захисник просить скасувати вирок та ухвалу апеляційного суду і призначити новий розгляд у суді першої інстанції у зв'язку з істотними порушеннями норм матеріального права. Зазначає, що суди безпідставно не застосували ст. 79 КК внаслідок неналежної оцінки особи засудженої.

ВС касаційну скаргу захисника засудженої ОСОБА_1 залишив без задоволення, а вирок місцевого суду від 08 жовтня 2018 року та ухвалу

апеляційного суду від 25 квітня 2019 року щодо ОСОБА_1 – без зміни, мотивуючи своє рішення таким.

Як убачається із судових рішень, призначаючи покарання, суд врахував: ступінь тяжкості вчинених злочинів, які відповідно до ст. 12 КК є тяжкими злочинами; особу винної, яка не працює, заміжня, не є особою з інвалідністю, раніше не судима (на підставі ст. 89 КК), за місцем проживання характеризується позитивно, під диспансерним наглядом у лікаря психіатра не перебуває, перебуває на диспансерному обліку у лікаря нарколога, утримує двох неповнолітніх дітей, має тяжку хворобу, пов'язану із захворюванням печінки, – гепатит С; обставини, що пом'якшують покарання (повне визнання вини та щире каяття, перебування на утриманні двох малолітніх дітей та наявність тяжкого захворювання); обставин, які за ст. 67 КК обтяжують покарання, суд не встановив. З урахуванням кількох обставин, що пом'якшують покарання, суд призначив покарання із застосуванням ст. 69 КК.

Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК), є спеціальним видом звільнення від відбування покарання з випробуванням, і допустимість його застосування лише до вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до 7 років, визнається обов'язковою умовою такого звільнення.

Згідно з правовою позицією, викладеною в постановках ККС ВС від 13 вересня 2018 року у справі № 688/309/17 та від 24 жовтня 2018 року у справі № 640/8138/16-к, наявність передбачених у законі умов для звільнення таких жінок від відбування покарання не означає, що суд зобов'язаний прийняти рішення про їх звільнення, застосування цього звільнення є правом, а не обов'язком суду, якщо є достатні підстави для висновку про можливість виправлення без реального відбування покарання.

За таких обставин у цьому кримінальному провадженні вбачається, що суди надали належну оцінку матеріалам кримінального провадження та особі засудженої і не встановили підстав для застосування ст. 79 КК, оскільки вчинені кримінальні правопорушення мають підвищену суспільну небезпеку та становлять велику загрозу здоров'ю населення. Суди врахували кількість епізодів злочинної діяльності та обставини їх вчинення, а також і те, що ОСОБА_1, хоча на підставі ст. 89 КК є раніше не судимою особою, однак її неодноразово було притягнуто до кримінальної відповідальності, у тому числі й за злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних речовин.

Саме з урахуванням зазначених обставин у їх сукупності суд дійшов висновку, що виправлення і перевиховання засудженої неможливі без її ізоляції від суспільства, тому призначив покарання у виді позбавлення волі. За таких обставин призначене покарання відповідає положенням статей 50, 65 КК.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 11 грудня 2019 року у справі № 415/6262/17 (провадження № 51-3770км19) можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86401101>

РОЗДІЛ 3. Застосування кримінального процесуального законодавства України за вчинення злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення

3.1. Оцінка судом належності та допустимості доказів

3.1.1. Визнання апеляційним судом окремих доказів недопустимими, що вплинуло на перекваліфікацію дій засудженого з ч. 2 ст. 307 на ч. 2 ст. 309 КК, без дослідження всієї сукупності доказів у справі не відповідає вимогам КПК

ВС розглянув касаційну скаргу на ухвалу апеляційного суду від 30 листопада 2017 року в кримінальних провадженнях за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307 КК.

Вироком місцевого суду від 4 серпня 2017 року ОСОБА_1 визнано винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 307 КК. Апеляційний суд змінив рішення суду першої інстанції, перекваліфікувавши дії ОСОБА_1 з ч. 2 ст. 307 на ч. 2 ст. 309 КК.

У касаційній скарзі прокурор просить скасувати ухвалу апеляційного суду і призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції через істотні порушення вимог кримінального процесуального закону. На думку прокурора, перекваліфікувавши дії засудженого та надавши зібраним у справі доказам іншу оцінку, ніж суд першої інстанції, апеляційний суд усупереч статтям 23, 94, 404, 405 КПК, безпосередньо цих доказів не дослідив, а тому, вважає, що постановлена цим судом ухвала не відповідає вимогам статей 370, 419 КПК та є незаконною.

ВС частково задовольнив касаційну скаргу прокурора, скасував ухвалу апеляційного суду від 30 листопада 2017 року щодо ОСОБА_1 та призначив новий розгляд у суді апеляційної інстанції, мотивуючи своє рішення таким.

Принцип безпосередності дослідження показань, речей і документів є однією із загальних засад кримінального провадження (ст. 23 КПК). Суд оцінює кожний доказ із точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – із точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення (ч. 1 ст. 94 КПК). Безпосередність дослідження доказів означає звернену до суду вимогу закону про дослідження ним усіх зібраних у конкретному кримінальному провадженні доказів шляхом допиту обвинувачених, потерпілих, свідків, експерта, огляду речових доказів, оголошення документів, відтворення звукозапису та відеозапису тощо. Ця засада кримінального судочинства має значення для повного з'ясування обставин кримінального провадження та його об'єктивного вирішення. Безпосередність сприйняття доказів дає змогу суду належним чином дослідити і перевірити їх (як кожний доказ окремо, так і у взаємозв'язку з іншими доказами), здійснити їх оцінку за критеріями,

визначеними у ч.1 ст.94 КПК, і сформувані повне та об'єктивне уявлення про фактичні обставини конкретного кримінального провадження.

Недотримання засади безпосередності призводить до порушення інших засад кримінального провадження: презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини, забезпечення права на захист, змагальності сторін та свободи в поданні ними своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості. Тому засада безпосередності виступає необхідним елементом процесуальної форми судового розгляду, недотримання її судом виходячи зі змісту ч.2 ст.23 та ст.86 КПК означає, що докази, які не були предметом безпосереднього дослідження суду, не можуть бути визнані допустимими і враховані при постановленні судового рішення судом, крім як у випадках, передбачених КПК.

Обґрунтовуючи у вирокі свій висновок щодо винуватості ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, суд першої інстанції послався на безпосередньо досліджені в судовому засіданні показання свідків, дані протоколів огляду місця події, повідомлення КЗ ВОНД «Соціотерапія», дані висновків експерта, постанови про визнання предмета речовим доказом і долучення його до кримінального провадження, дані висновку амбулаторної судово-наркологічної експертизи.

Як убачається з журналу судового засідання та його технічного запису фіксування, при перегляді вироку місцевого суду за апеляційними скаргами засудженого та прокурора апеляційний суд, незважаючи на зазначене у скаргі ОСОБА_1 клопотання про дослідження доказів, його не вирішив, питання щодо необхідності проведення судового слідства не обговорював і жодних доказів у судовому засіданні не досліджував.

Разом із тим, за результатами перегляду вироку місцевого суду апеляційний суд визнав недопустимими доказами змиви з рук ОСОБА_1 та висновок експерта. Крім того, апеляційний суд дійшов висновку про відсутність у діях ОСОБА_1 мети збуту і перекваліфікував його дії з ч. 2 ст. 307 на ч. 2 ст. 309 КК.

Тобто апеляційний суд фактично дав іншу оцінку обставинам кримінального провадження, ніж та, яку дав суд першої інстанції, без безпосереднього дослідження всіх доказів у справі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 12 лютого 2019 року у справі №127/3712/17 (провадження №51-4365км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80017557>

3.1.2. Якщо докази, яким сторона обвинувачення обґрунтовувала доведеність вини, визнано недопустимими, а іншими доказами вина особи жодним чином не підтверджена, то особу має бути виправдано у зв'язку з недоведеністю вчинення нею кримінального правопорушення, передбаченого ст. 307 КК

ВС розглянув касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 02 липня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 06 червня 2019 року у кримінальному провадженні стосовно ОСОБА_1, виправданого за ч. 2 ст. 307 КК.

За вироком районного суду від 02 липня 2018 року ОСОБА_1 визнано невинуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, та виправдано за недоведеністю вчинення ним цього злочину.

Апеляційний суд вирок районного суду стосовно виправданого ОСОБА_1 залишив без змін.

Прокурор у касаційній скарзі виклав вимогу до касаційного суду про скасування судових рішень стосовно ОСОБА_1 та призначення нового розгляду в суді першої інстанції. Вимогу мотивував істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, а саме необґрунтованим неприйняттям судом належних та допустимих доказів винуватості ОСОБА_1 у вчиненому збуті наркотичних засобів, що призвело до неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність, тобто безпідставного виправдання ОСОБА_1 за вчинений злочин, передбачений ч. 2 ст. 307 КК.

ВС прийняв постанову, в якій залишив без задоволення касаційну скаргу прокурора, залишив без змін вирок місцевого суду від 02 липня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 06 червня 2019 року, мотивуючи своє рішення таким.

Суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінив кожен доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – із точки зору достатності та взаємозв'язку, прийнявши відповідне процесуальне рішення у виді виправдувального вироку на підставах не встановлення в суді достатніх доказів для доведення винуватості ОСОБА_1. Вказане судове рішення є законним, обґрунтованим і вмотивованим, оскільки ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених процесуальним законом, на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 КПК, та в якому наведені належні й достатні мотиви й підстави його ухвалення.

У цьому кримінальному провадженні підставою до кримінального переслідування та внесення відомостей в ЄРДР стала заява ОСОБА_4, у якій він повідомив про те, що чоловік на ім'я ОСОБА_1 здійснює незаконний збут наркотичного засобу. Втім, у судовому засіданні свідок ОСОБА_4, будучи

безпосередньо допитаним, дав показання про те, що з ОСОБА_1 він не знайомий і до правоохоронних органів із заявою про вчинення ним злочину не звертався. Водночас стороною обвинувачення ці показання свідка ОСОБА_4 не були спростовані.

Першу оперативну закупку в цьому провадженні правоохоронні органи провели 07 квітня 2014 року, про що був складений відповідний протокол. 24 квітня 2014 року слідчим знову було проведено оперативну закупку. Крім того, діяння ОСОБА_1 за епізодом від 24 квітня 2014 року були кваліфіковані як вчинені повторно, а саме вчинені особою, яка вже вчинила тотожний або однорідний злочин, тобто слідчий отримав відомості про вчинення іншого окремого кримінального правопорушення. За таких обставин слідчий, який під час досудового розслідування кримінального провадження безпосередньо виявив вчинення кримінального правопорушення, повинен був відповідно до положень ст. 214 КПК та пунктів 2.8, 2.9, 2.15, 2.16 Положення про порядок ведення ЄРДР внести окремі відомості до ЄРДР про кримінальне правопорушення, вчинене 24 квітня 2014 року. Однак зазначених положень кримінального процесуального закону щодо обов'язкового внесення відомостей до ЄРДР щодо кожного правопорушення окремо не було виконано ні слідчим, ні прокурором.

Основними доказами, якими сторона обвинувачення обґрунтовувала доведеність вини обвинуваченого ОСОБА_1 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК, були матеріали, отримані органом досудового розслідування в ході проведення НСРД – контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки наркотичного засобу, аудіо-, відеоконтролю за особою, та які були предметом детального аналізу суду.

За епізодом обвинувачення ОСОБА_1 у збуті наркотичного засобу 07 квітня 2014 року прямих доказів його вини взагалі не здобуто.

Протоколи про проведення НСРД з додатками не пізніше ніж через 24 години з моменту припинення зазначених НСРД передаються прокурору (ч. 3 ст. 252 КПК), проте вказаних положень процесуального закону слідчий також не дотримався, оскільки відеоконтроль за особою було проведено 24 квітня 2014 року, а протокол з невідомих причин слідчим складено лише 07 травня 2014 року. Крім того, під час дослідження протоколу відеоконтролю особи від 07 травня 2014 року суд дійшов до правильного висновку, що він не відповідає вимогам ст. 252 КПК, оскільки не містить відомостей про осіб, залучених його проведенням, зокрема, зі змісту протоколу не зрозуміло, кому саме слідчий доручив проводити відеофіксацію. До того ж зміст протоколу про результати аудіо-, відеоконтролю місця (за особою) від 07 травня 2014 року не відповідає обставинам, зафіксованим на технічному носії, який було досліджено під час судового розгляду.

Досліджені в судовому засіданні постанови прокурора про контроль за вчиненням злочину від 03 та 14 квітня 2014 року були розсекречені лише 24 жовтня 2014 року, а кримінальне провадження надійшло до суду 02 червня 2014 року, а отже, вони не були відкриті у встановленому законом порядку стороні захисту.

Щодо предмета злочину, то він був підданий експертним дослідженням, під час проведення яких було встановлено, що факт наявності особливо небезпечного наркотичного засобу встановлено з порушенням вимог КПК, тому вони не були використані у кримінальному провадженні.

Погоджується ВС і з рішенням суду першої інстанції про визнання, у свою чергу, висновків експертів недопустимими доказами, враховуючи, що вони є похідними від доказів, отриманих не у встановленому процесуальним законом порядку.

ВС, оцінивши в сукупності всі докази, досліджені в судовому засіданні, врахувавши, що всі можливості збирання додаткових доказів вичерпано, а також положення презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини за ст. 17 КПК, дійшов мотивованого висновку про виправдання ОСОБА_1 у зв'язку з недоведеністю вчинення ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК.

Аналогічну позицію ВС вже висловлював у постановках від 15 листопада 2018 року (провадження за касаційною скаргою № 51-2617км18), 06 грудня 2018 року (провадження № 51-4558км18), 03 жовтня 2019 року (провадження № 51-757км19), 10 жовтня 2019 року (провадження № 51-9577км18), 10 вересня 2019 року (провадження № 51-10556км18).

Апеляційний суд перевірів повною мірою твердження щодо скасування вироку суду першої інстанції, викладені в апеляційній скарзі прокурора, які не знайшли свого підтвердження та були спростовані з наведенням докладних мотивів прийнятого рішення.

Так, колегія суддів безпідставно не погодилася з доводами прокурора про те, що суд упереджено та неправомірно взяв до уваги одні докази (показання обвинуваченого) і відкинув інші (показання свідка ОСОБА_3, матеріали НСРД тощо), адже висновки, наведені у вироку стосовно невідповідності вимогам (статті 251, 252, 266 КПК) постанов про проведення НСРД, протоколів НСРД, а також щодо недотримання стороною обвинувачення вимог ч. 12 ст. 290 КПК про надання доступу до них стороні захисту є належно та достатньо аргументованими.

При цьому з допустимих доказів, а саме з показань допитаних у судовому засіданні свідків, протоколу обшуку ОСОБА_1 не вбачається жодним чином, що ним двічі було здійснено збут ОСОБА_3 наркотичних засобів.

Детальніше із текстом постанови Верховного Суду від 31 жовтня 2019 року у справі № 321/954/14-к (провадження № 51-4533км19) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85443532>

Аналогічну правову позицію Верховний Суд висловив у постановках:

від 12 квітня 2018 року у справі № 748/3070/15-к (провадження № 51-682км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73438045>

від 04 жовтня 2018 року у справі № 127/14738/13-к (провадження № 51-8359км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76945376>

від 29 січня 2020 року у справі № 391/586/16-к (провадження № 51-5657км18), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87393311>

3.1.3. Якщо протокол огляду місця події, який є первинним доказом, отримано з порушенням вимог КПК, внаслідок чого інші докази, що є похідними від проведеної з порушенням закону слідчої дії, також є недопустимими, то особу має бути виправдано у зв'язку з недоведеністю вчинення нею кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК

ВС розглянув касаційну скаргу прокурора на вирок місцевого суду від 16 жовтня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 21 лютого 2019 року за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК.

За вироком місцевого суду ОСОБА_1 виправдано у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК, за недоведеністю наявності в його діях складу кримінального правопорушення. Апеляційний суд вирок суду першої інстанції залишив без зміни.

Місцевий суд, проаналізувавши наявні докази, з'ясував, що слідчий під виглядом проведення огляду місця події фактично здійснив особистий обшук ОСОБА_1, під час якого в нього було вилучено речовину білого кольору, ззовні схожу на з психотропну речовину, чим порушив вимоги процесуального закону, якими не передбачено можливості проведення такої слідчої дії до внесення до ЄРДР відомостей про скоєне кримінальне правопорушення. Крім того, суд першої інстанції врахував показання обвинуваченого ОСОБА_1, який у судовому засіданні пояснив, що працівники поліції після того, як він показав їм знайдений згорток, одягли на нього кайданки, посадили до автомобіля та повезли до відділу поліції, де завели його до кабінету слідчого. Впродовж усього часу ОСОБА_1 залишався поруч з працівниками поліції спочатку в автомобілі, а потім у кабінеті слідчого і не міг вільно пересуватись. При цьому суд установив, що затримання ОСОБА_1 в порядку ст. 208 КПК не проводилося, протокол його затримання не складався, процесуальні права не роз'яснювалися, а отже, фактичний обшук був проведений з грубим порушенням вимог кримінального процесуального закону.

За таких обставин суд першої інстанції дійшов обґрунтованого висновку про те, що протокол огляду місця події, в якому відображено вилучення у ОСОБА_1 психотропної речовини, здобуто з істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, встановлених нормами статей 208, 214 КПК, у зв'язку з чим такий доказ належить визнати недопустимим.

Отже, з вироку вбачається, що суд першої інстанції оцінив усі зібрані докази в їх сукупності та взаємозв'язку, що спростовує відповідні доводи у касаційних скаргах прокурорів.

Апеляційний суд погодився з рішенням місцевого суду та залишив його без змін.

У касаційній скарзі прокурор вказує на істотні порушення судом вимог кримінального процесуального закону, просить скасувати ухвалу щодо ОСОБА_1 та

призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Свої вимоги мотивував, зокрема, тим, що огляд місця події було проведено з порушенням вимог КПК.

ВС вирок місцевого суду від 16 жовтня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 21 лютого 2019 року залишив без змін, а касаційну скаргу прокурора – без задоволення, мотивуючи своє рішення таким.

ВС погоджується з вищевказаними висновками судів першої та апеляційної інстанцій, оскільки видача ОСОБА_1 порошкоподібної речовини відбулася в умовах, коли останній фактично був затриманий без дотримання положень, передбачених статтями 208, 223 КПК, та без складення протоколу про затримання, що було з'ясовано судом першої інстанції та за встановлених обставин ставить під сумнів добровільність видачі цієї речовини в межах процесуальної дії – огляду місця події, під час якої можливо проводити огляд місцевості, приміщення, речей та документів, а не особи, яка затримана з порушенням вимог КПК.

На думку ВС, викладений у вирокі висновок про недопустимість доказів, отриманих за результатами огляду місця події, ґрунтується на вимогах вищевказаних статей КПК та узгоджується з наведеною позицією ЄСПЛ щодо допустимості доказів, який неодноразово у своїх рішеннях наголошував, що порядок збирання доказів, передбачений національним правом, має відповідати основним правам, визнаним Конвенцією.

Оскільки протокол огляду місця події, в якому відображено вилучення в особи речовини (яка в подальшому за висновком експерта виявилась наркотичним засобом чи психотропною речовиною), є ключовим доказом в обох кримінальних провадженнях і отриманий з порушенням закону, то суд в обох випадках обґрунтовано визнав недопустимими інші докази, які є похідними від проведеної з порушенням вимог кримінального процесуального закону слідчої дії.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 січня 2020 року у справі № 381/2316/17 (провадження № 51-2344км19) можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87179214>

Аналогічні правові позиції Верховний Суд висловив у постановах:

від 26 грудня 2019 року у справі № 243/10386/17 (провадження № 51-4420км19), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86755073>;

від 21 січня 2019 року у справі № 738/39/18 (провадження № 51-2344км19), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87179214>;

від 29 січня 2020 року у справі № 473/3712/18 (провадження № 51-4540км19), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87365800>

3.2. Забезпечення права на захист

3.2.1. У кримінальних провадженнях щодо осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів проти здоров'я населення, факти перебування вказаних осіб на спеціальних обліках і на стаціонарному лікуванні з діагнозом «розлади психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» не можуть автоматично свідчити про нездатність обвинуваченого (засудженого) через фізичні чи психічні вади повною мірою реалізувати свої права, а отже, і про обов'язковість участі захисника (п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК). При здійсненні судового провадження питання про залучення захисника необхідно вирішувати, виходячи з конкретних обставин справи, з урахуванням встановленого характеру розладів, психічного або соматичного стану здоров'я особи, особливостей її поведінки, стилю комунікації з оточуючими тощо

Об'єднана палата ККС ВС 22 квітня 2019 року розглянула в судовому засіданні кримінальне провадження за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 309 та ч. 2 ст. 309 КК, за касаційною скаргою засудженого на вирок місцевого суду від 31 січня 2018 року та ухвалу апеляційного суду від 03 квітня 2018 року у справі № 213/1425/17.

У касаційній скарзі засуджений ОСОБА_1 просить скасувати на підставах, передбачених ч. 1 ст. 438 КПК, судові рішення щодо нього і призначити новий розгляд у суді першої інстанції, звільнивши його з-під варті. За твердженням засудженого, він як особа з психічними вадами, мав бути в обов'язковому порядку забезпечений захисником, а місцевий суд цього не зробив і, таким чином, порушив його право на захист.

За результатами розгляду об'єднана палата винесла постанову, в якій зазначила таке.

За змістом п. 3 ч. 2 ст. КПК у кримінальному провадженні обов'язкова участь захисника забезпечується щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, з моменту встановлення наявності цих вад.

Як впливає із законодавчих положень, під особами, які через свої фізичні або психічні вади не можуть самі реалізувати право на захист, необхідно розуміти, зокрема, осіб з істотними дефектами мови, зору, слуху тощо, а також осіб, які хоча і визнані осудними, але мають психічні вади, що перешкоджають самостійно захищатися від обвинувачення.

Проте у своїй скарзі засуджений не наводить аргументів, які би свідчили про наявність у нього саме істотних вад, і не зазначає, яким чином поведінкові розлади, відображені у медичній довідці при формулюванні діагнозу, перешкодили йому самостійно захищатися від обвинувачення в суді першої інстанції.

Висновок щодо застосування норми права. У кримінальних провадженнях щодо осіб, які обвинувачуються у вчиненні злочинів проти здоров'я населення, власне факти перебування вказаних осіб на спеціальних обліках і на стаціонарному лікуванні з діагнозом «розлади психіки та поведінки внаслідок вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» не можуть автоматично свідчити про нездатність обвинуваченого (засудженого) через фізичні чи психічні вади повною мірою реалізувати свої права, а отже, і про обов'язковість участі захисника в аспекті п. 3 ч. 2 ст. 52 КПК. При здійсненні судового провадження питання про залучення захисника необхідно вирішувати виходячи з конкретних обставин справи з урахуванням установленого характеру розладів, психічного або соматичного стану здоров'я особи, особливостей її поведінки, стилю комунікації з оточуючими тощо.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 квітня 2019 року у справі № 213/1425/17 (провадження № 51-7003кмо18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81426087>

3.3. Допустима поведінка працівників правоохоронних органів та провокація злочинів

3.3.1. Пасивна поведінка працівників правоохоронних органів під час проведення оперативної закупки психотропної речовини є допустимою та не може бути визнана провокацією злочину

ВС розглянув касаційну скаргу засудженого на вирок міського суду від 29 листопада 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 23 травня 2018 року щодо ОСОБА_1 у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 307 КК.

Судом встановлено, що ОСОБА_1 в ході проведення працівниками правоохоронних органів оперативної закупки, діючи з корисливих мотивів, незаконно, повторно збув психотропну речовину, обіг якої обмежено, ОСОБА_2 (анкетні дані легендовані), у якого вона того ж дня була вилучена працівниками правоохоронних органів. Також ОСОБА_1 незаконно, повторно придбав з метою збуту психотропну речовину, обіг якої обмежено, яку незаконно зберігав при собі з метою збуту.

Під час проведення огляду місця події, працівниками поліції було виявлено та вилучено в ОСОБА_1 психотропну речовину у великому розмірі, обіг якої обмежено, яку останній незаконно повторно зберігав з метою збуту, перебуваючи у стані, викликаному вживанням наркотичних засобів.

Суд першої інстанції кваліфікував дії ОСОБА_1 за частинами 1, 2 ст. 307 КК.

Апеляційний суд вирок суду першої інстанції змінив у частині призначеного покарання.

У касаційній скарзі засуджений, посилаючись на невідповідність їх висновків фактичним обставинам кримінального провадження, істотні порушення кримінального процесуального закону, неправильне застосування кримінального закону, вважає, що суд безпідставно засудив його за злочини, які він не вчиняв, не дав належної оцінки здобутим доказам, не дослідив їх належним чином з точки зору допустимості, достатності та взаємозв'язку. Вважає, що проведені оперативні закупки є провокацією злочину, наміру на збут наркотичних речовин не мав, оскільки сам їх вживав.

ВС вирок міського суду від 29 листопада 2017 року та ухвалу апеляційного суду від 23 травня 2018 року щодо ОСОБА_1 залишив без змін, а касаційну скаргу засудженого – без задоволення. Мотивуючи прийняте рішення у частині касаційної скарги засудженого відносно того, що він вважає проведені оперативні закупки провокацією злочину, ВС зазначив наступне.

Для визначення провокації злочину ЄСПЛ встановив, зокрема, такі критерії: чи були дії правоохоронних органів активними, чи мало місце з їх боку спонукання особи до вчинення злочину, наприклад, прояв ініціативи у контактах з особою, повторні пропозиції, незважаючи на початкову відмову особи, наполегливі нагадування, підвищення ціни вище середньої; чи був би скоєний злочин без втручання правоохоронних органів; вагомість причин проведення оперативної закупівлі, чи були у правоохоронних органів об'єктивні дані про те, що особа була втягнута у злочинну діяльність і ймовірність вчинення нею злочину була суттєвою.

Перевіркою матеріалів кримінального провадження щодо ОСОБА_1 встановлено, що за обставин, встановлених судами першої та апеляційної інстанцій, органи досудового розслідування діяли у пасивний спосіб і не підбурювали засудженого до вчинення злочину. Таким чином, такі дії не призвели до підбурювання, через призму прецедентної практики ЄСПЛ стосовно п. 1 ст. 6 Конвенції.

В основу обвинувального вироку суд поклав докази, які узгоджуються між собою та повною мірою вказують на винуватість ОСОБА_1, а перевіркою матеріалів провадження встановлено, що фактів, які б свідчили про підбурювання останнього до вчинення інкримінованих йому злочинів, не виявлено, таким чином, за обставин, встановлених судами першої та апеляційної інстанцій, доводи засудженого про провокацію злочину з боку правоохоронних органів не знайшли свого підтвердження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 вересня 2019 року у справі № 161/14703/17 (провадження № 51-7096км18) можна ознайомитись за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/84344178>

Аналогічні правові позиції Верховний Суд висловив у постановах:

від 12 грудня 2019 року у справі № 750/7023/18 (провадження № 51-4690км19), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86468632>;

від 23 січня 2020 року у справі № 535/83/18 (провадження № 51-2010км19), детальніше з текстом якої можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87211898>

3.3.2. Контроль за вчиненням злочинів у формі оперативної закупки наркотичних засобів не є провокацією злочинів, якщо пропозиція таємного агента була лише загальним абстрактним виразом готовності цього агента заплатити певну суму грошей за поставлені наркотичні засоби, а засуджений після цього добровільно продовжує спілкуватися з таємним агентом, щоб отримати особисту користь від абстрактної готовності «покупця» купувати наркотичні засоби

ВС розглянув касаційну скаргу захисника на ухвалу апеляційного суду від 18 лютого 2019 року у кримінальному провадженні за обвинуваченням ОСОБА_1 у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 309, ч. 2 ст. 307 КК.

За вироком місцевого суду ОСОБА_1 засуджено до покарання у виді позбавлення волі за ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 309 КК та призначено за сукупністю злочинів остаточне покарання у виді позбавлення волі на строк 6 років із конфіскацією всього майна, що є його власністю.

Згідно з вироком ОСОБА_1 визнано винуватим і засуджено за те, що він на присадибній ділянці за місцем свого проживання зірвав декілька дикорослих рослин коноплі, таким чином незаконно придбавши особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонено, – канабіс, переніс його до будинку, де частину рослин коноплі подрібнив. Надалі ОСОБА_1 зберігав без мети збуту для власного вживання частину канабісу за місцем свого проживання, а частину – у приміщенні нежилото будинку.

Під час санкціонованого обшуку у домогосподарстві за місцем проживання ОСОБА_1 було вилучено саморобний пристрій для куріння наркотиків, на внутрішній поверхні якого містився особливо небезпечний наркотичний засіб – екстракт канабісу масою 0,016 г (у перерахунку на суху речовину). Також було виявлено паперовий згорток із канабісом масою 15,094 г (у перерахунку на суху речовину). Крім того, під час обшуку в господарстві у приміщенні нежилото будинку на горищі та в одній із кімнат було виявлено канабіс масою 192,424 г (у перерахунку на суху речовину). Загальна маса вилучених наркотичних засобів становить 207,534 г.

ОСОБА_1 домовився з громадянином під вигаданими даними «ОСОБА_2» про збут останньому канабісу. Після цього ОСОБА_1 з метою збуту отримав від не встановленої органом досудового розслідування особи зазначений наркотичний засіб, який став зберігати при собі, і того ж дня біля магазину умисно незаконно з корисливих мотивів збув канабіс масою 4,447 г зазначеній особі за 120 грн.

Крім того, ОСОБА_1, діючи умисно, повторно, домовився з раніше знайомим ОСОБА_3 про збут останньому канабісу. Після цього ОСОБА_1 з метою збуту отримав від не встановленої органом досудового розслідування особи цей наркотичний засіб, який став зберігати при собі, і того ж дня біля магазину умисно незаконно з корисливих мотивів збув канабіс масою 12,526 г ОСОБА_3 за 250 грн.

Також ОСОБА_1, діючи умисно, повторно, домовився з раніше знайомим ОСОБА_4 про збут останньому канабісу. Після цього ОСОБА_1 з метою збуту отримав від не встановленої органом досудового розслідування особи цей наркотичний засіб, який став зберігати при собі і того ж дня, перебуваючи у належному ОСОБА_4 домоволодінні, умисно незаконно збув канабіс масою 1,142 г зазначеній особі.

Крім того, ОСОБА_1, діючи умисно, повторно, домовився з громадянином під вигаданими даними «ОСОБА_2» про збут останньому канабісу. Після цього ОСОБА_1 з метою збуту отримав від не встановленої органом досудового розслідування особи цей наркотичний засіб, який став зберігати при собі, і того ж дня, перебуваючи у підвалі житлового будинку, умисно незаконно збув канабіс масою 4,519 г зазначеній особі за 120 грн.

Апеляційний суд ухвалою змінив вирок місцевого суду в частині призначеного ОСОБА_1 покарання.

Захисник в інтересах засудженого просить скасувати ухвалу апеляційного суду та призначити новий розгляд у суді апеляційної інстанції. Зазначає, що НСРД щодо засудженого після початку досудового розслідування були ініційовані за відсутності об'єктивної підозри у злочинній діяльності останнього, і надалі оперативні дії органу досудового розслідування супроводжувалися підбуренням та провокацією засудженого до вчинення злочину, внаслідок чого здобуті в такий спосіб докази не можуть бути використані у кримінальному провадженні через недопустимість.

ВС ухвалою апеляційного суду залишив без зміни, мотивуючи своє рішення таким.

Касаційні доводи захисника про незаконність та необґрунтованість судових рішень у частині визнання засудженого винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч.2 ст.307 КК, за епізодами збуту особливо небезпечних наркотичних засобів в умовах проведення контролю за вчиненням злочину є неспроможними.

З матеріалів кримінального провадження слідує, що в основу обвинувачення засудженому у повторному незаконному придбанні, зберіганні з метою збуту та збуті залегенованої особі особливо небезпечного наркотичного засобу були покладені, зокрема, дані постанов прокурора про проведення контролю за вчиненням злочинів у формі оперативної закупки, дані протоколів про хід і результати проведення цієї негласної слідчої (розшукової дії), а також про проведення аудіо-, відеоконтролю, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, дані протоколів огляду та вручення грошових купюр свідку для контрольованої закупки, дані протоколів огляду і добровільної видачі за результатами проведення закупки, висновки експертиз щодо вмісту у вилучених речовинах особливо небезпечного наркотичного засобу та його масу, показання особи, яка безпосередньо здійснювала закупку.

Дослідивши зазначені докази, надавши кожному з них окремо та всім доказам у сукупності належну оцінку з точки зору достатності й допустимості,

суд дійшов обґрунтованого висновку про доведеність вчинення засудженим інкримінованих йому злочинів. Такий висновок суду є достатньо мотивованим й ґрунтується на даних, які було належним чином перевірено в судовому засіданні та змістовно наведено у вироку, в тому числі, на результатах перевірки доводів сторони захисту про те, що з боку органів досудового розслідування мала місце провокація (підбурювання) засудженого до вчинення злочинів.

Так, за загальним правилом закон не забороняє використання як доказів даних, отриманих у результаті проведення НСРД. Одним із видів НСРД згідно зі ст. 271 КПК є контроль за вчиненням злочину, який може проводитись у формі контрольованої та оперативної закупки.

Разом із тим, для використання результатів указаних дій як доказів має бути дотримано визначеної процесуальним законом процедури, передбачена, зокрема, у статтях 246, 271 КПК, які були проаналізовані Судом. Окрім того, була досліджена практика ЄСПЛ, в якій розроблено критерії для відмежування провокації від допустимої поведінки правоохоронних органів.

Перевіривши доводи, викладені в касаційній скарзі захисника, щодо провокації злочину з урахуванням цих критеріїв, Суд дійшов висновку, що встановлені судами попередніх інстанцій обставини свідчать про те, що органи досудового розслідування діяли у пасивний спосіб і не підбурювали засудженого до вчинення злочину. Так, підбурювання мало б місце тоді, коли таємний агент перед тим, як було прийнято рішення про закупку і продаж наркотиків, неодноразово б заохочував засудженого до вчинення злочину (або сприяв утвердженню у прийнятті такого початкового рішення засудженим). Втім, докази ясно показують, що така пропозиція була лише загальним абстрактним виразом готовності таємного агента заплатити певну суму грошей за поставлені наркотики, після чого засуджений добровільно продовжував спілкуватися з ним, щоб отримати особисту користь від абстрактної готовності «покупця» купувати наркотики. Звернення таємного агента в цьому випадку не було обов'язковою умовою для злочинної діяльності засудженого, тобто дії, якої в іншому випадку він би не вчинив. Навпаки, навіть без агента під прикриттям засуджений вчиняв злочини у сфері обігу наркотичних засобів, за які він був засуджений.

Таким чином, НСРД не призвели до підбурювання через призму прецедентної практики ЄСПЛ стосовно п. 1 ст. 6 Конвенції.

Що стосується стверджень захисника про те, що орган досудового розслідування не мав достатніх підстав для проведення НСРД – контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки, за результатами якої було здобуто докази на підтвердження винуватості засудженого, то вони є необґрунтованими.

У кримінальному провадженні щодо засудженого контроль за вчиненням злочинів у формі оперативної закупки проводився на підставі постанов прокурора, в яких зазначено відомості, передбачені ст. 251, ч. 7 ст. 271 КПК, зокрема й обґрунтування прийнятих рішень щодо необхідності проведення НСРД.

Це всупереч доводам захисника підтверджує допустимість доказів, здобутих за результатами проведення зазначених дій.

Оскільки в основу обвинувального вироку суд поклав докази, які узгоджуються між собою та повною мірою вказують на винуватість засудженого у вчиненні злочинів, а в результаті перевірки матеріалів провадження не виявлено фактів, які би свідчили про підбурювання останнього до злочинів, а тому за обставин, установлених судом першої та апеляційної інстанцій, доводи захисника про провокацію злочину з боку правоохоронних органів не знайшли свого підтвердження.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 січня 2020 року у справі № 535/83/18 (провадження № 51-2010км19) можна ознайомитись за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87211898>

Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у провадженнях щодо злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення. Рішення, внесені до ЄДРСР, за період з 2018 року по травень 2020 року / упоряд. правове управління (ІІІ) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. Київ, 2020. 46 с.

Застереження: видання містить короткий огляд судових рішень Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. У кожному з рішень викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у ЄДРСР.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua